

Številka: 00701-1/2020-UN/81
Datum: 5. 11. 2020

**SEDMO POROČILO VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE O
POLOŽAJU ROMSKE SKUPNOSTI V SLOVENIJI**

KAZALO

1.	UVODNA POJASNILA	3
2.	ZAČETEK PRIPRAVE NOVEGA NPUR ZA OBDOBJE 2021–2030	4
3.	URESNIČEVANJE OBVEZNOSTI NA PODLAGI ZROMS-1 V LETU 2019.....	6
3.1	PODROČJE VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA	7
3.2	PODROČJE ZAPOSLOVANJA IN ŠTIPENDIRANJA	8
3.3	PODROČJE SOCIALNEGA VARSTVA IN SOCIALNEGA VKLJUČEVANJA	9
3.4	PODROČJE ZDRAVSTVENEGA VARSTVA	12
3.5	PODROČJE UREJANJA BIVANJSKIH RAZMER.....	13
3.6	PODROČJE KULTURNE, INFORMATIVNE IN ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI.....	16
3.7	PODROČJE OZAVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI	16
3.8	DELOVANJE SVETA ROMSKE SKUPNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE	17
3.9	URESNIČEVANJE NPUR 2017–2021 V LETU 2019	19
3.10	AKTIVNOSTI SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI, KJER ŽIVIJO ROMI	21
4.	(SO)FINANCIRANJE ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI.....	33
4.1	PREGLED (SO)FINANCIRANJA ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI S STRANI DRŽAVNIH ORGANOV 33	
4.2	(SO)FINANCIRANJE ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI S STRANI SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI	33
5.	NAMESTO ZAKLJUČKA – KLJUČNE UGOTOVITVE NACIONALNE PLATFORME ZA ROME.....	34
6.	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	39

1. UVODNA POJASNILA

Podlaga za pripravo poročila Vlade Republike Slovenije (vlada) o položaju romske skupnosti v Sloveniji sta Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (ZRomS-1)¹ in Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021 (NPUR 2017–2021)².

ZRomS-1 je sistemski zakon, ki določa skrb državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri uresničevanju posebnih pravic romske skupnosti, poleg tega pa ureja tudi organiziranost romske skupnosti na državni in lokalni ravni ter financiranje. Poleg ZRomS-1 je zaščita romske skupnosti vgrajena tudi v druge področne zakone³.

Na podlagi ZRomS-1 je vlada 25. maja 2017 sprejela NPUR 2017–2021, ki predstavlja osrednji programski dokument na tem področju in združuje predvsem ciljno usmerjene ukrepe za spodbujanje hitrejšega vključevanja pripadnikov romske skupnosti v družbo. Poleg NPUR 2017–2021 je skrb za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti vgrajena tudi v druge programe, strategije in resolucije s posameznih družbenih področij, kjer Romi predstavljajo eno izmed ranljivih družbenih skupin, na katere se ti dokumenti in njihovi ukrepi nanašajo.

Četrti odstavek 4. člena ZRomS-1 določa, da vlada enkrat letno poroča Državnemu zboru o uresničevanju obveznosti iz prvega, drugega in tretjega odstavka 4. člena in iz 5. člena ZRomS-1. V poročilih vlade se Državnemu zboru poroča o uresničevanju ZRomS-1 in nacionalnega programa ukrepov. Vsaka poročila so dostopna na svetovnem spletu⁴.

Zadnje, šesto poročilo je vlada sprejela dne 28. novembra 2019 in ga posredovala v obravnavo Državnemu zboru. Poročilo je dne 15. januarja 2020 obravnaval Odbor Državnega zbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo, dne 7. februarja 2020 pa tudi Komisija Državnega sveta za državno ureditev. Komisija Državnega sveta za državno ureditev je po zaključeni obravnavi poročila sprejela sklep, da se zapis razprave oziroma mnenje komisije posreduje državnim institucijam, ki pripravljajo oziroma usklajujejo nov nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2021–2030, kar je komisija storila dne 11. junija 2020, ko je na vlado in pristojna ministrstva ter vladne službe naslovila *Poročilo k Šestemu poročilu o položaju romske skupnosti v Sloveniji, EPA 915-VIII*. V mnenju komisije je prevladala ugotovitev, da se ob obravnavi poročila vlade o položaju romske skupnosti že leta vrtimo okoli istih težav in opozoril, pri čemer je zaskrbljujoče, da ni zaznati bistvenega napredka in da celo obstaja občutek, da se stanje v JV Sloveniji poslabšuje, kljub vsemu vloženemu trudu in finančnemu vložku, ki je usmerjen v ukrepe.

Do enakih ugotovitev so pripeljale tudi razprave, ki jih je v letu 2019 izvedel Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti (UN), in sicer v okviru projekta Nacionalne platforme za Rome, ki ga UN izvaja kot nacionalna kontaktna točka za vključevanje Romov in se za ta namen prijavlja na zaprte pozive Evropske komisije (EK), namenjene krepitvi posvetovalnega procesa na tem področju. Prvi projekt Nacionalne platforme za Rome je UN začel izvajati sredi leta 2016, v letu 2019 pa je izvajal tretji tovrsten projekt. Projekti so bili enoletni. Več o projektu in njegovih ključnih ugotovitvah je zapisanega v zaključnem poglavju tega poročila.

V Državnem zboru je usmerjene razprave o izzivih na področju romske skupnosti opravil Pododbor za spremljanje romske tematike, ki je ustanovljen v okviru Odbora Državnega zbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo. Pododbor je do sedaj izvedel devet sej, na katerih je opravil razpravo z vsemi pristojnimi organi na državni in lokalni ravni ter predstavniki

¹ Dostopno prek: [Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji](#) (27. februar 2020).

² Dostopno prek: [Romska skupnost](#) (28. februar 2020).

³ Zakon o lokalni samoupravi, Zakon o lokalnih volitvah, Zakon o evidenci volilne pravice, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakon o osnovni šoli, Zakon o vrtcih, Zakon o medijih, Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Zakon o knjižničarstvu, Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, Zakon o Radioteleviziji Slovenija, Zakon o varstvu kulturne dediščine, Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju, Zakon o Slovenski tiskovni agenciji, Kazenski zakonik Republike Slovenije, Zakon o socialnem podjetništvu.

⁴ Dostopno prek: [Romska skupnost](#) (28. februar 2020).

romske skupnosti. Na predlog pododbora je nato Odbor Državnega zbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo na svoji 18. seji dne 1. julija 2020 sprejel sklep, ki se glasi: »Odbor za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo predlaga Vladi Republike Slovenije, da se temeljito seznanijo s poročilom Ministrstva za notranje zadeve št. 0101-32/2020/1 (141-03) z dne 25. februarja 2020, ki se nanaša na romsko problematiko in odnose med večinskim prebivalstvom in romsko skupnostjo ter poročilo obravnava na seji in v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi (vsaj Ministrstvom za notranje zadeve, Ministrstvom za pravosodje, Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvom za finance, Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvom za okolje in prostor ter Ministrstvom za javno upravo) pripravi ustrezne predloge sprememb zakonodaje in druge ukrepe, ki bodo ugotovljene težave odpravili, ter določi odgovorne akterje in rok za posamezno spremembo ali ukrep. Odbor poziva Vlado, da o realizaciji sklepa poroča Odboru do 31. decembra 2020.«.

Na podlagi sklepa odbora Državnega zbora in opravljenih sestankov z župani nekaterih občin iz JV Slovenije je vlada nato dne 16. julija 2020 ustanovila Delovno skupino za obravnavo romske problematike⁵, ki je nadomestila prejšnjo Komisijo Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti in ki je posvetovalno in koordinacijsko telo vlade. Delovna skupina naj bi delovala čim bolj operativno, njen namen pa je spremljanje položaja romske skupnosti in uresničevanja programa ukrepov iz 6. člena ZRomS-1. Dne 23. julija 2020 je vlada imenovala še predsednika, namestnika in člane te delovne skupine, ki skladno z ZRomS-1 prihajajo iz državnih organov, samoupravnih lokalnih skupnosti in Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Delovno skupino vodi državni sekretar na Ministrstvu za notranje zadeve, dr. Anton Olaj. Delovna skupina se je dne 26. avgusta 2020 sestala na svoji 1. seji, katere rezultati so naslednji:

- delovna skupina bo o svojem delu najmanj dvakrat letno poročala vladi;
- do roka 31. december 2020, ki je določen v sklepu Odbora Državnega zbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo, bo Državnemu zboru predstavila opravljeno delo v okviru delovne skupine;
- na seji je delovna skupina oblikovala ožje strokovne podskupine na področjih 1) zaposlovanja in socialne politike, 2) vzgoje in izobraževanja, 3) kaznovalne politike in 4) urejanja prostora, varstva okolja in financiranja občin, katerih naloga je oblikovati predloge sistemskih rešitev za naslavljanje identificiranih izzivov, pri delu ožjih strokovnih podskupin pa bodo sodelovali tudi zunanji strokovnjaki;
- podprla je idejo o dopolnitvi zakona, ki ureja financiranje občin tako, da bi omogočal financiranje dodatka k primerni porabi tistim 20 občinam, v katerih živi romska skupnost;
- prvi sestanki ožjih strokovnih podskupin se izvedejo v roku treh tednov od 1. seje delovne skupine, naslednja seja delovne skupine pa sledi po opravljenih sestankih podskupin.

2. ZAČETEK PRIPRAVE NOVEGA NPUR ZA OBDOBJE 2021–2030

Vlada se je na svoji 40. seji dne 18. julija 2019 seznanila z Informacijo o pričetku postopka priprave programskih dokumentov za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2021–2027 in Službi Vlade RS za razvoj in kohezijsko politiko (SVRK) naložila, da v sodelovanju z ministrstvi, vladnimi službami in partnerji pripravi programske dokumente za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2021–2027 za Kohezijski sklad, Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) in Evropski socialni sklad plus (ESS+).

Vlada je pozvala SVRK in pristojna ministrstva ter službe, ki so nosilni resorji posameznih področij, da začnejo z aktivnostmi za prilagoditev sistema izvajanja evropske kohezijske politike, predvidene v predlogu zakonodajnega svežnja, in s pripravo oziroma prenovo dokumentov za izpolnjevanje t. i. tematskih omogočitvenih pogojev (strategije, akcijski načrti, resolucije in predpisi), na način, da bo z izvajanjem obdobja 2021–2027 mogoče začeti 1. januarja 2021. O napredku na tem področju mora SVRK (v sodelovanju z ministrstvi in vladnimi službami) poročati v okviru četrletnih poročil o izvajanju evropske kohezijske politike 2014–2020.

⁵ Odlok o ustanovitvi Delovne skupine za obravnavo romske problematike (Uradni list RS, št. 101/20). Dostopno prek: [Pravni red Republike Slovenije](#) (10. september 2020).

Eden od dokumentov za izpolnjevanje t. i. tematskih omogočitvenih pogojev za črpanje finančnih sredstev evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 je tudi nacionalni programski dokument oziroma strategija na področju vključevanja Romov. Zaradi prilagoditve sistema izvajanja evropske kohezijske politike in priprave programskih dokumentov za njeno izvajanje v obdobju 2021–2027 je tako potrebno predčasno pristopiti k prenovi NPUR 2017–2021 oziroma pripravi novega dokumenta. Skladno s sprejetim sklepom vlade in usmeritvami iz prej navedene informacije SVRK bi bilo najkasneje do 31. decembra 2020 potrebno sprejeti nov nacionalni program ukrepov, ki bo zajel obdobje 2021–2030, saj mora biti usklajen tudi s sprejeto Strategijo razvoja Slovenije 2030. Glede na to, da aktualni program ukrepov velja do konca leta 2021, to pomeni predčasno pripravo in sprejem novega dokumenta. V primeru, da do konca leta 2020 to iz objektivnih razlogov ne bi bilo možno, bo vlada nov programski dokument sprejela v letu 2021.

Koordinator priprave NPUR 2021–2030 je UN, v pripravo pa so vključena vsa pristojna ministrstva, ki so nosilci vsebinskih področij, na področju katerih so potrebni ukrepi. UN je v zvezi z začetkom priprave NPUR 2021–2030 v letu 2019 izvedel naslednje aktivnosti:

- dne 2. avgusta 2019 je vsem pristojnim organom poslal poziv, da znotraj svojih resorjev pridobijo mnenja in stališča glede načrtovanih vsebin, ki bi jih bilo treba vključiti v NPUR 2021–2030. Rok za odziv je bil 30. avgust 2019;
- dne 17. septembra 2019 je potekala 1. seja Komisije Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti (komisija), za katero strokovne in administrativno-tehnične naloge opravlja UN. Na seji se je komisija seznanila s sklepi Vlade z dne 18. julija 2019 in Informacijo o pričetku postopka priprave programskih dokumentov za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2021–2027 ter na podlagi poziva UN tudi z načrti nekaterih pristojnih organov o vključitvi vsebin in ukrepov, ki se nanašajo na romsko skupnost, v NPUR 2021–2030;
- komisija je pozvala vse pristojne organe, ki UN še niso poslali nabora načrtovanih vsebin za prihodnje finančno obdobje, da to čimprej storijo, UN pa naj kot koordinator priprave novega programskega dokumenta s potekom priprave oz. stanjem na tem področju redno seznanja komisijo;
- UN je v letu 2019 izvajal tretji projekt v okviru Nacionalne platforme za Rome (SIFOROMA3), katerega aktivnosti so imele v letu 2019 jasen poudarek na izvajanju ukrepov NPUR 2017–2021 in na strukturiranem dialogu o spremljanju izvajanja tega programa. Na glavnih dogodkih v letu 2019 je bil poudarek spremljanja na treh področjih: vzgoji in izobraževanju, spodbujanju zaposlovanja Romov in zdravstvenemu varstvu;
- dne 26. novembra 2019 je v okviru projekta SIFOROMA3 potekal več deležniški dogodek na nacionalni ravni, ki je zaokrožil izvedene dogodke na temo izvajanja ukrepov NPUR 2017–2021 in čigar namen je bil oblikovati izhodišča za pripravo NPUR 2021–2030 na področjih vzgoje in izobraževanja, zaposlovanja in socialnega vključevanja ter zdravstvenega varstva;
- dne 17. decembra 2019 je potekala 2. seja komisije, na kateri se je komisija seznanila z rezultati izvedenih aktivnosti v okviru projekta SIFOROMA3 in dosedanjimi aktivnostmi UN ter pristojnih ministrstev v zvezi s pripravo NPUR 2021–2030. Komisija je na seji potrdila časovnico za pripravo novega dokumenta in pozvala vsa pristojna ministrstva, da skladno s pozivom UN, ki ga bo ta pripravil do konca decembra 2019, pripravijo podlage in predloge strateških ciljev, ciljev in ukrepov, izhajajoč iz ugotovitev in predlogov, ki so bili podani v okviru dosedanjih razprav projektov SIFOROMA;
- dne 20. decembra 2019 je UN na vse pristojne organe naslovil poziv za posredovanje pisnih prispevkov za pripravo novega NPUR 2021–2030. S pozivom so bila pristojnim resorjem poslana tudi vsa ključna gradiva razprav Nacionalne platforme za Rome (projekti SIFOROMA) s predlogi, kako in kje je v prihodnje potrebno ukrepati. Gradiva so predstavljala izhodišče za pripravo podlag in predlogov strateških ciljev, ciljev in ukrepov, ki bodo vključeni v NPUR 2021–2030 iz pristojnosti posameznega resorja. Poleg teh gradiv sta bila resorjem v pomoč poslana tudi kratek pregled ključnih tem in izzivov, ki bi jih NPUR 2021–2030 moral nasloviti, ter okvirna metodološka usmeritev za pripravo prispevkov.
- s 1. januarjem 2020 je UN začel z izvajanjem četrtega projekta v okviru Nacionalne platforme za Rome (SIFOROMA4), okviru katerega bodo izvedene tudi aktivnosti v zvezi s pripravo NPUR 2021–2030.

Pri pripravi NPUR 2021–2030 bodo predvidoma vsebinsko sodelovala vsa ključna ministrstva, kot so MIZŠ, MDDSZ, MZ, MOP, MGRT, MKGP, MK, MNZ in nekatere vladne službe, kot je UN. Nabor pristojnih organov se bo po potrebi še razširil.

3. URESNIČEVANJE OBVEZNOSTI NA PODLAGI ZRomS-1 V LETU 2019

Pripravljeno je sedmo poročilo vlade o položaju romske skupnosti, ki zajema informacije o uresničevanju obveznosti na podlagi ZRomS-1 v letu 2019, v prilogi pa je podano tudi podrobnejše poročanje o uresničevanju NPUR 2017–2021 v letu 2019 skladno z izhodišči⁶, ki jih je na svoji 6. seji dne 10. novembra 2017 potrdila Komisija Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti. V poročilu so zajete informacije za leto 2019.

Pripravo poročila je koordiniral UN, ki je za informacije zaprosil tako pristojna ministrstva in vladne službe ter nekatere druge institucije, ki vsebinsko pokrivajo določena vsebinska področja, kot tudi samoupravne lokalne skupnosti, kjer živi romska skupnost, in Svet romske skupnosti Republike Slovenije (SRSRS) kot krovno organizacijo romske skupnosti. Pridobljene informacije so v poročilu vključene v okviru posameznih vsebinskih poglavij. Poleg pridobljenih informacij s strani različnih pristojnih institucij pa so v poročilu posebej vključene tudi glavne ugotovitve projekta Nacionalne platforme za Rome, ki ga vodi UN, in informacije o pripravi novega nacionalnega programa ukrepov za obdobje 2021–2030.

Predstavljene informacije dajejo vpogled v izvedene aktivnosti in ukrepe pristojnih ministrstev in vladnih služb ter v to, v kolikšni meri so bile te aktivnosti oziroma ukrepi (tudi v letu 2019) sofinancirani iz državnega proračuna in/ali sredstev EU. Glavne informacije o uresničevanju ZRomS-1 in o izvedenih aktivnostih v letu 2019 so vključene v osrednjem gradivu poročila, podrobnejše poročanje o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 v prilogi 1, pregled sofinanciranja pristojnih ministrstev in vladnih služb za potrebe romske skupnosti pa v prilogi 2.

V letu 2019 je kot posvetovalno telo vlade delovala Komisija Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti (komisija). Strokovne in administrativno-tehnične naloge za delo komisije je opravljal UN.

Zaradi imenovanja vlade v letu 2018, rednih lokalnih volitev konec leta 2018 in konstituiranja SRSRS po rednih lokalnih volitvah skladno z ZRomS-1 je bila v letu 2019 določena nova sestava komisije (sklep vlade št. 09501-5/2019/13 z dne 11. julij 2019). Komisiji je predsedoval minister za izobraževanje, znanost in šport, dr. Jernej Pikalo. V letu 2019 je komisija opravila dve seji, ki sta potekali 17. septembra 2019 in 17. decembra 2019. Podrobnejše informacije o izvedenih sejah komisije so podane v prilogi 1 tega poročila.

Za pripravo poročila za leto 2019 je UN pristojna ministrstva in vladne službe ter nekatere institucije, ki vsebinsko pokrivajo določena področja, zaprosil za informacije o izvedenih aktivnostih v letu 2019, ki naj bi zajele:

- poročanje o uresničevanju obveznosti iz prvega, drugega in tretjega odstavka 4. člena ter iz 5. člena ZRomS-1 (in sicer vse aktivnosti, ki jih organ oziroma institucija izvaja direktno na podlagi ZRomS-1 ali na podlagi sistemske zakonodaje z delovnega področja);
- poročanje o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 v letu 2019 in o uresničevanju drugega odstavka 6. člena ZRomS-1 (ker so bile ob pripravi poročila že v teku aktivnosti za pripravo novega NPUR 2021–2030, je UN organe oziroma institucije zaprosil tudi za lastno evalvacijo uspešnosti oziroma učinkovitosti izvajanja ukrepov; informacije o uresničevanju ukrepov v letu 2019 naj bi organi oziroma institucije pripravili skladno z metodologijo, ki jo je potrdila komisija – obrazec za pregled in posodobitev je bil priloga poziva UN);
- pregled vseh projektov, ki so namenjeni izboljšanju položaja pripadnikov romske skupnosti in njihovi večji integraciji v družbo, kjer je organ oziroma institucija glavni

⁶ Izhodišča za spremljanje uresničevanja Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021 (metodologija), št. 00701-5/2017-UN/21 z dne 17. november 2017.

nosilec ali partner, in vseh projektov, kjer je organ oziroma institucija naročnik oziroma sofinancer – izvaja javne razpise (organ oziroma institucija je bila zaprosena, da posreduje informacije o projektih, ki so namenjeni izključno pripadnikom romske skupnosti, kot tudi projektih, ki pripadnike romske skupnosti naslavljajo le kot eno izmed ciljnih skupin; želelo se je pridobiti informacije o nazivu projekta, o tem, v okviru katerega razpisa se projekt izvaja, koliko finančnih sredstev je organ oziroma institucija prejel/a ali zagotovil/a za izvedbo projekta in kakšne so ali so bile izkušnje v zvezi z izvajanjem projekta/projektov);

- poročanje o finančnih sredstvih, ki jih je organ oziroma institucija namenila za potrebe in v zvezi z romsko skupnostjo (poslan je bil poseben poziv na vsa pristojna ministrstva in vladne službe ter nekatere druge institucije, saj UN vsako leto zbira podatke tako glede italijanske in madžarske narodne skupnosti kot tudi romske skupnosti).

Pridobljene informacije so vključene v okviru posameznih vsebinskih poglavij.

3.1 PODROČJE VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Sofinanciranje dejavnosti predšolske vzgoje otrok Romov za šolsko leto 2018/2019

MIZŠ sofinancira dejavnosti predšolske vzgoje otrok Romov iz državnega proračuna na podlagi Zakona o vrtcih (ZVrt), v skladu s Pravilnikom o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje in Pravilnikom o metodologiji za oblikovanje cen programov v vrtcih, ki izvajajo javno službo, ter skladno s sprejetim finančnim načrtom ministrstva. MIZŠ zagotavlja sredstva za plačilo višjih stroškov za oddelke otrok Romov v več vrtcih. V šolskem letu 2018/2019 so organizirali oddelke, v katere so bili vključeni otroci Romov, naslednji zavodi:

- Vrtec Murska Sobota,
- Vrtec Mavrica Trebnje,
- OŠ France Prešeren Črenšovci,
- Otroški vrtec Metlika,
- Vrtec Pedenjped Novo mesto.

V skupaj 7 oddelkih je bilo vključenih 90 romskih otrok. Oddelki delujejo v romskih naseljih oziroma v njihovi neposredni bližini.

MIZŠ zagotavlja sredstva za financiranje višjih stroškov, ki nastajajo v teh oddelkih, in sicer za stroške dela in stroške materiala in storitev. Stroški dela predstavljajo delež plače za drugega vzgojitelja predšolskih otrok – pomočnika vzgojitelja, ki se vključi v oddelke 1. starostnega obdobja za vsaj 3 ure, ko je v oddelku vključenih 12 otrok, in prav tako v obsegu 3 ur dnevno, ko se vključi v oddelku 2. starostnega obdobja, ko je v oddelku vključenih 21 otrok. MIZŠ vrtcem zagotavlja višje stroške materiala in storitev, ki presegajo sredstva v rednih oddelkih. Skupna realizirana višina sredstev za predšolsko vzgojo otrok Romov iz postavk MIZŠ v letu 2019 je bila 37.540,53 evra.

Podatki o številu Romov, vključenih v krajši program v obsegu 240 ur letno za otroke, ki v letu pred vstopom v OŠ še niso bili vključeni v vrtec

V šolskem letu 2018/2019 so vrtci prvič organizirali krajše programe. Dva vrtca, in sicer Vrtec Kekec Grosuplje in Vrtec Kočevje, sta organizirala krajši program, tako da je vsak vrtec v ta program vključil 6 otrok, med katerimi so bili tudi romski otroci.

Predvidene spremembe za povečanje deleža vključenosti otrok Romov

MIZŠ je pripravil nov Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o organiziranju, delovanju in financiranju oddelkov vrtcev, ki izvajajo krajše programe in so financirani iz državnega proračuna, s katerim želi MIZŠ povečati število krajših programov za otroke iz ranljivih skupin, med katere sodijo tudi otroci Romov. Vključuje naslednje novosti:

- razpis za financiranje oddelkov krajših programov se določi za celotno obdobje, tj. od 15. oktobra do 30. aprila;

- oddelek krajšega programa se že sedaj lahko oblikuje, ko je vanj vključenih 5 otrok, predlagano pa je, da se v to število upoštevajo tudi sorojenci, če dopolnijo vsaj 4 leta starosti;
- predvideva se tudi možnost, da minister odloči, da se krijejo tudi stroški prevoza otrok, če ni zagotovljenih drugih virov in je to edina možnost za organiziranje krajšega programa.

Namen novele pravilnika je, da se spremenijo pogoji, tako da bi lahko vrtci lažje organizirali krajše programe predvsem za otroke iz ranljivih skupin in s tem ukrepom predvsem izboljšali delež vključenosti romskih otrok ter drugih otrok iz ranljivih skupin v vrtce.

Sofinanciranje dejavnosti na področju osnovnošolskega izobraževanja za šolsko leto 2018/2019

V skladu s Pravilnikom o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole MIZŠ zagotavlja:

- manjši obseg ur pouka za drugega strokovnega delavca v oddelkih 1. razreda, v katerega so vključeni najmanj 3 učenci Romi;
- sistemizirano dodatno delovno mesto strokovnega delavca za delo z učenci Romi v skladu z določenimi merili;
- šola lahko delež delovnega mesta razporedi med delovno mesto učitelja za dodatno strokovno pomoč za učence Rome in delovno mesto svetovalnega delavca. V šolskem letu 2018/2019 je MIZŠ zagotavljal sredstva za sistemizacijo 63 delovnih mest učitelja dodatne strokovne pomoči za učence Rome;
- nižji normativ za oblikovanje oddelka, v katerem so najmanj 3 romski učenci (redni normativ je 28 učencev, normativ za oddelek z vključenimi romskimi učenci pa je 21 učencev);
- nižji normativ za oblikovanje kombiniranega oddelka iz dveh razredov, v katerega so vključeni najmanj 3 učenci Romi (redni normativ je 21 učencev, normativ za oddelek z vključenimi romskimi učenci pa je 16 učencev);
- nižji normativ za oblikovanje kombiniranega oddelka iz treh razredov, v katerega so vključeni najmanj 3 učenci Romi (redni normativ je 14 učencev, normativ za oddelek z vključenimi romskimi učenci pa je 10 učencev).

Poleg tega MIZŠ financira tudi sredstva za materialne stroške za romske učence.

Znesek sofinanciranja za osnovne šole, vključno z materialnimi sredstvi, je v letu 2019 znašal 2.051.504 evrov.

Pregled projektov, namenjenih izboljšanju položaja pripadnikov romske skupnosti

MIZŠ do leta 2021 izvaja celovit projekt *Skupaj za znanje: Izvajanje podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romskih skupnosti*, ki je sofinanciran iz Evropskega socialnega sklada in državnega proračuna. Realizacija finančnih sredstev za ta projekt, ki ga izvaja Center šolskih in obšolskih dejavnosti (CŠOD), je v letu 2019 znašala 1.277.419,97 evra. Gre za nadgradnjo predhodnih projektov, ki so se osredotočali na motivacijo romskih otrok za večjo udeležbo, vključenost in uspešnost v vzgojno izobraževalnih procesih, bodisi prek instrumenta romskih pomočnikov, delujočih v vrtcih in v osnovnih šolah, bodisi prek t.i. romskih centrov, ki so predstavljali nadaljevanje in nadgradnjo dela prvotnih izobraževalnih inkubatorjev, ki so bili razviti v enem od preteklih projektov, ali prek obšolskih dejavnosti. Romski pomočniki so vezni člen med pripadniki romske skupnosti in vzgojno izobraževalnimi institucijami. Izvajanje aktivnosti projekta je podrobneje predstavljeno v poročilu o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 v prilogi 1.

Poročanje o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 na tem področju v letu 2019 so podane v prilogi 1 tega poročila.

3.2 PODROČJE ZAPOSLOVANJA IN ŠTIPENDIRANJA

Spodbujanje zaposlovanja Romov država obravnava v okviru veljavne zakonodaje in strateških ter programskih dokumentov na tem področju, na podlagi katerih so Romi prepoznani kot ena izmed ranljivih skupin prebivalstva, za katero je še posebno značilna dolgotrajna brezposelnost. Država ta primanjkljaj rešuje v okviru ukrepov Aktivne politike zaposlovanja (APZ). Temeljni zakon na tem področju je Zakon o urejanju trga dela (ZUTD), pravilniki, sprejeti na njegovi podlagi, in Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja, med strateškimi in programskimi dokumenti pa predvsem Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja in Načrt za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za posamezno proračunsko obdobje.

Tudi v letu 2019 je država primanjkljaj pripadnikov romske skupnosti reševala v okviru vseh ukrepov APZ. MDDSZ je tako v NPUR 2017–2021 nosilec ukrepa »Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela za obdobje 2017–2021«, ki zajema celovit nabor ukrepov in aktivnosti države na trgu dela. MDDSZ poudarja, da je problematika vključevanja romske populacije v zaposlitev večplastna in zahteva predhodno ukrepanje na različnih medresorskih področjih, največja ovira pri vključevanju brezposelnih Romov na trg dela pa sta njihova (1) nizka raven izobrazbe in pomanjkanje delovnih izkušenj ter (2) zmožnost in pripravljenost pripadnikov romske skupnosti za še aktivnejši pristop k identifikaciji lastnih sposobnosti, kompetenc in interesov za sprejemanje odločitev na področju izobraževanja, usposabljanja in izbire poklica in zaposlovanja. Ukrepanje na področju uresničevanja ciljev NPUR 2017–2021 za prioritarno področje zaposlovanja je zato ciljno usmerjeno v (1) povečanje izobrazbene ravni brezposelnih Romov in pridobivanje delovnih izkušenj (ukrep usposabljanje in izobraževanje (neformalno in formalno izobraževanje, usposabljanje na delovnem mestu, delovni preizkus, ipd.: največ brezposelnih Romov je bilo vključenih v program osnovne šole za odrasle, program neformalnega izobraževanja in usposabljanja ter v aktivnosti Projektnega učenja mlajših odraslih (PUMo) ter v (2) načrtovanje in pomoč pri izobraževalni ali zaposlitveni karieri (storitve Kariernih središč).

Nabor programov ukrepa »Vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela« se glede na stanje in gibanja na trgu dela stalno dopolnjuje, s tem pa se tudi Romom povečujejo možnosti za usposabljanje (tudi v konkretnem delovnem okolju) kot tudi možnosti za prehod v zaposlitev.

Na področju štipendiranja v letu 2019 ni bilo izvedenih nobenih aktivnosti, ki bi bile namenjene posebej pripadnikom romske skupnosti. Na podlagi 12. člena ZŠtip-1, ki določa splošne pogoje za pridobitev štipendije, lahko za štipendijo zaprosijo tudi pripadniki romske skupnosti. Štipendije se podeljujejo za srednješolsko in terciarno izobraževanje, s čimer se želi pripadnike romske skupnosti spodbuditi, da se po končanem obveznem osnovnošolskem izobraževanju odločijo za nadaljevanje šolanja. Informiranje o možnosti prejemanja štipendije za nadaljnje izobraževanje se je izvajalo prek osnovnih šol, centrov za socialno delo in lokalnih skupnosti tudi v regijah, kjer se šolajo pripadniki romske skupnosti.

Poročanje o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 na tem področju v letu 2019 so podane v prilogi 1 tega poročila.

3.3 PODROČJE SOCIALNEGA VARSTVA IN SOCIALNEGA VKLJUČEVANJA

Na področju socialnega varstva so Romi obravnavani kot ena izmed posebej ranljivih skupin prebivalstva, ki v okviru ukrepov za zmanjševanje tveganja revščine in povečanja socialne vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva potrebuje tako integracijske kot usmerjene ukrepe, katerih cilj je socialna aktivacija Romov in njihova kakovostnejša, hitrejša in lažja integracija v družbo. Kot ena od ciljnih skupin so Romi vključeni v vse strateške in programske dokumente na tem področju. Tako so vključeni tudi v leta 2013 sprejeto Resolucijo o nacionalnem programu socialne pomoči 2013–2020 (Uradni list RS, št. 39/13), katere eden od ciljev je zmanjšati tveganje revščine in povečati socialno vključenost socialno prikrajšanih in ranljivih skupin prebivalstva. Ker so Romi med najbolj ranljivimi družbenimi skupinami, zlasti pa romski otroci in mladostniki, je njihovo tveganje za zdrs v revščino (transgeneracijski prenos revščine) zelo veliko.

Dne 15. aprila 2019 se je v celoti začel uporabljati Družinski zakonik (DZ), ki je bil sprejet dne 21. marca 2017. Bistvena novost, ki jo DZ prinaša v pravni ureditvi družinskih razmerij, je prenos stvarne pristojnosti na sodišča za odločanje v tistih zadevah, ki so bile na podlagi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) še v pristojnosti centrov za socialno delo (CSD).

Na področju socialnega varstva in socialnega vključevanja ter socialne aktivacije v zvezi s pripadniki romske skupnosti so se tudi v letu 2019 izvajale aktivnosti, ki so načrtane v ukrepih NPUR 2017–2021. MDDSZ je v okviru sofinanciranja mreže socialnovarstvenih programov v letu 2019 sofinanciralo 4 socialnovarstvene programe socialnega vključevanja Romov, od tega 2 javna (Dnevni center za romske otroke izvajalca Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto in Dnevni center Kher šu beši izvajalca CSD Dolenjska in Bela krajina – enota Trebnje) in 2 razvojna programa (Z roko v roki izvajalca Društvo Mozaik društvo otrok in Zeleno in zdravo vključevanje Romov – ZZ ROM izvajalca Raziskovalno in izobraževalno središče Dvorec Rakičan). V okviru sofinanciranja socialnovarstvenih programov je bil poudarek na vključevanju mladih in vseh generacij žensk. V okviru programov in projektov socialnega vključevanja se kažejo pozitivne izkušnje pri starših, in sicer glede močnejše zavesti o pomenu vključevanja otrok v predšolsko vzgojo in šolanja ter posledično pri večji vključenosti otrok v predšolsko vzgojo in osnovnošolsko izobraževanje, krepitvi socialnih veščin Romov in krepitvi posameznikov in celotnih družin.

MDDSZ ocenjuje, da je v prihodnje potrebno povečati obseg sredstev, namenjenih sofinanciranju socialnovarstvenih programov, namenjenih opolnomočenju, socialnemu varstvu in socialnemu vključevanju Romov vseh generacij, in spodbuditi širitev tovrstnih programov tudi v okolja, kjer prebiva večje število Romov in kjer se po takih programih kažejo potrebe, a se zaenkrat programi tam še ne izvajajo. MDDSZ si bo v prihodnje za to tudi prizadeval. Pri tem je izrednega pomena, da so s programi, njihovo vsebino, namenom in cilji v okolju seznanjeni vsi različni deležniki (npr. različne institucije, organizacije, romska skupnost itd.), ki morajo delovati usklajeno in v podporo tovrstnim programom. K izmenjavi informacij, izkušenj in učinkovitih pristopov ter učinkovitejšemu načrtovanju dela in izvajanja aktivnosti lahko bistveno pripomorejo različne oblike medinstitucionalnega povezovanja na lokalni ravni (ki že obstajajo ali bi jih bilo možno vzpostaviti) in tudi aktivnosti v okviru projekta Nacionalne platforme za Rome, ki ga izvaja UN.

MDDSZ je v letu 2019 nadaljeval s spremljanjem izvajanja aktivnosti v okviru 7 večnamenskih romskih centrov (VNRC), ki so vzpostavljeni in delujejo v sedmih občinah: Črnomelj (izvajalec CSD Dolenjska in Bela krajina – enota Črnomelj), Kočevje (CSD Osrednja Slovenija – enota Kočevje), Krško (CSD Posavje – enota Krško), Lendava (Ljudska univerza Lendava), Maribor (Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobraževalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje), Novo mesto (Razvojno izobraževalni center Novo mesto), Trebnje (CSD Dolenjska in Bela krajina – enota Trebnje).

VNRC-ji nudijo prostor pogovora in seznanjanja o temah, ki zadevajo vse profile in generacije pripadnikov romske skupnosti. Kjer se VNRC-ji nahajajo v romskih naseljih, se aktivnosti, ki jih organizirajo, udeležujejo predvsem ženske, otroci in mladostniki. Zavedajoč se potreb procesa integracije in izboljšanja socialno-ekonomskega položaja Romov, ki v veliki meri temelji na ukrepih, namenjenih mladim (kot bodočim predstavnikom in nosilcem identitete skupnosti), so izvajalci, skladno z razpisom, številne aktivnosti namenjali mladim in (mladim) družinam, znotraj katerih potekajo temeljni procesi primarne socializacije kot nastavka za nadaljnjo sekundarno socializacijo. Tako so v VNRC-jih potekale predvsem delavnice, ki so segale od področja zdravja (higiena, zdrav življenjski slog (prehrana/gibanje), seznanjanje s prvo pomočjo, razbijanjem tabuja ginekoloških pregledov, varna spolnost, ipd.), seznanjanja s pomenom vključevanja otrok v predšolsko vzgojo ter pomenom in koristmi zaključka oziroma nadaljevanja šolanja, požarne varnosti (nevarnost rabe pirotehnik, kurjenje ognja na odprtem, delovanjem gasilske službe), ekonomike in namenske rabe sredstev, varne rabe informacijske tehnologije, begov mladostnikov v škodljiva okolja, izobraževanja (spodbujanje ciljne skupine za vključevanje v izobraževalne procese in seznanjanje z možnostmi izobraževanja odraslih v lokalnem okolju) do spodbujanja aktivnosti za krepitev socialnih mrež ter izboljšanja sodelovanja z lokalnim večinskim prebivalstvom. Izvajalci beležijo predvsem precejšnje vključevanje žensk, zanimanje Romov za delovanje in vsebine, ki jih zagotavljajo VNRC-ji, in detabuizacija posameznih tem. Vključevanje

mladih je odvisno od tem – tistih, ki se jim zdijo zanimive, se udeležujejo v večjem številu. Vse navedeno kaže na interes vključenih za seznanjanje z vsebinami z določenih področij. Vključevanje pripadnikov romske skupnosti v aktivnosti VNRC-jev slednjim daje širši pogled na možnosti, ki jim jih ponuja lokalno okolje, in daje priložnost za širitev socialnih mrež ter novih – praktičnih znanj (za katera se kaže, da vključene še posebej zanimajo).

MDDSZ ocenjuje, da bi bilo glede na zaznane potrebe v prihodnji evropski finančni perspektivi (tj. za obdobje 2021–2027) potrebno vzpostaviti dodatne VNRC-je (da bi delovalo okvirno 19 VNRC-jev, tj. 17 na območju Kohezijske regije Vzhodna Slovenija in 2 na območju Kohezijske regije Zahodna Slovenija) in še natančneje specificirati ter zamejiti vsebinske sklope (okvirno na 6 vsebinskih sklopov z natančneje predpisanimi vsebinami), ki bi jih izvajalci morali zagotavljati, za učinkovitejšo integracijo Romov v širše družbeno okolje, za njihovo opolnomočenje, socialno aktivacijo in približevanje trgu dela.

Aktivnosti v zvezi z bojem proti trgovini z ljudmi oziroma v zvezi s pojavom t.i. prisilnih, dogovorjenih in prezgodnjih porok romskih otrok sta tudi v letu 2019 skladno z NPUR 2017–2021 izvajala MDDSZ in UN.

MDDSZ je izvajal aktivnosti v okviru ukrepov (1) *Priprava usmeritev in priporočil za delo strokovnih delavcev centrov za socialno delo v primerih bega mladoletnih oseb v škodljiva okolja* in (2) *Aktivnosti za obravnavanje problematike zgodnjih, dogovorjenih in prisilnih porok (v okviru javnega razpisa za vzpostavitev večnamenskih romskih centrov)*. Tako je preko pogodbe, sklenjene z MDDSZ, Socialna zbornica Slovenije v letu 2019 (28. november 2019) organizirala in izvedla seminar za strokovne delavce CSD. V okviru seminarja so bila izvedena štiri predavanja: dve predavanji iz vsebin trgovine z ljudmi in bega v škodljiva okolja (smerokazi v škodljiva okolja), predstavitev aktivnosti UN na področju begov mladoletnih oseb v škodljiva okolja (oz. t. i. prezgodnjih porok romskih otrok) in prisilnih porok romskih deklic ter predstavitev primerov iz prakse in medinstitucionalnega sodelovanja. Seminarja se je udeležilo 57 strokovnih delavcev CSD-jev. Nadalje so v letu 2019 v nekaterih VNRC-jih potekale delavnice, ki so obravnavale oziroma naslavljale tudi problematiko bega otrok in mladih v škodljiva okolja ter vprašanja prisilnih porok. Glavni rezultat izvedenih delavnic v VNRC-jih je večja seznanjenost in ozaveščenost Romov v zvezi s predmetno problematiko. Preko navedenih delavnic se dela na zavesti Romov, da so tovrstne prakse nezakonite, škodljive oziroma celo nevarne za osebe, ki so »predmet« takih dogovorov oziroma poslov. MDDSZ ugotavlja, da je med Romi še vedno precejšnja nepripravljenost na pogovor o tej temi, saj nekateri Romi zavračajo pobude za pogovor o tovrstnih temah s stališčem, da so dogovorjene poroke del njihove kulture in tradicije (tj. del romske skupnosti tovrstnih porok ne vidi kot spornih), prav tako se pogovorov na to temo moški v glavnem ne udeležujejo. MDDSZ ocenjuje, da je v prihodnje potrebno okrepiti multidisciplinarni pristop k obravnavi problematike – še intenzivneje vključevati policijo, socialne službe in tudi osebe, ki so imele tovrstne izkušnje pri predstavljanju spornosti takšnih praks, potrebno pa bi bilo tudi okrepljeno delo z ozaveščenimi pripadniki romske skupnosti na preprečevanju takih pojavov.

UN je na tem področju v letu 2019 aktivno sodeloval pri delu Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi, ki jo vodi nacionalni koordinator za boj proti trgovini z ljudmi, ki deluje pri MNZ, in izvajal aktivnosti v okviru ukrepa (3) *Priprava protokola ukrepanja v postopkih obravnave primerov zunajzakonskih skupnosti z mladoletnimi osebami*, in sicer:

- izvedel je dva medresorska sestanka t.i. ad hoc delovne skupine za pripravo protokola v postopkih obravnave primerov zunajzakonskih skupnosti z mladoletnimi osebami – obravnava primerov begov mladoletnih oseb v škodljiva okolja (prezgodnje poroke) in prisilnih porok v romski skupnosti (11. februar 2019 in 12. december 2019). Na sestankih je delovna skupina opravila pregled izvedenih aktivnosti na tem področju in se dogovorila o nadaljnjih korakih za pripravo posebnega priročnika o prepoznavanju in ukrepanju v primerih prezgodnjih in prisilnih porok;
- na sestankih t.i. ad hoc delovne skupine so bile že v letu 2018 med drugim dogovorjene tudi aktivnosti za ozaveščanje delavcev v pravosodju, ki so se nato v letu 2019 izvajale preko Centra za izobraževanje v pravosodju (CIP). Ta je namreč v svoje izobraževalne dogodke, sodniške šole, vključil predavanja sodnikom in zaposlenim v pravosodju na temo izzivov pri delu z romsko skupnostjo, kar izvaja Center za raziskovanje in socialne veščine v okviru

- Policijske akademije, Generalne policijske uprave. Tako so bila v letu 2019 opravljena predavanja na 7-ih sodniških šolah z naslovom *Izzivi pri delu z romsko skupnostjo ter njene posebnosti*.
- UN je s predstavitvijo svojih aktivnosti na tem področju sodeloval na seminarju Socialne zbornice Slovenije, ki je potekal 28. novembra 2019 in je bil namenjen strokovnim delavcem CSD;
 - v okviru projekta Nacionalne platforme za Rome (*»Krepitev nacionalnega posvetovalnega procesa v Sloveniji preko nadaljevanja in nadgradnje dela Nacionalne platforme za Rome – SIFOROMA3«*) je UN organiziral dva posveta, na katerih se je več-deležniško obravnavala problematika t. i. prisilnih in prezgodnjih porok v romski skupnosti in ki so se ju udeležili predstavniki ključnih institucij: CSD, policije, tožilstva, pristojnih ministrstev in drugih institucij. Prvi posvet je potekal dne 18. aprila 2019 na Otočcu na temo begov mladoletnih oseb v škodljiva okolja oz. t. i. prezgodnjih porok romskih otrok, drugi posvet pa dne 23. aprila 2019 v Mariboru na temo prisilnih porok romskih otrok. Ugotovitve in zaključki obeh posvetov so strnjeni v dve ločeni poročili, ki sta bili v odziv in nadaljnjo obravnavo poslani pristojnim resorjem, prav tako pa predstavljata izhodišče za nadaljnje ukrepanje;
 - na podlagi sodelovanja UN in UKOM je bila v Javni razpis za sofinanciranje ozaveščevalnih in izobraževalnih projektov nevladnih organizacij v letu 2019 (Uradni list RS, št. 84/18) vključena tudi vsebina ozaveščanja o prisilnih in dogovorjenih porokah. Izvajalec, izbran na razpisu, to je bilo Društvo Ključ – Center za boj proti trgovini z ljudmi, si je moral prizadevati, da aktivnosti potekajo tudi v okoljih, kjer živijo pripadniki romske skupnosti. Aktivnosti so bile usmerjene na učence tretje triade osnovnih šol in na srednješolce in mladostnike

Poročanje o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 na tem področju v letu 2019 so podane v prilogi 1 tega poročila.

3.4 PODROČJE ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Pravice in dostop do preventivne in kurativne zdravstvene oskrbe veljajo enako za vse državljane Republike Slovenije. Ukrepi, usmerjeni v izboljšanje zdravstvenega varstva Romov, so vključeni v veljavni NPUR 2017–2021.

MZ na podlagi Protokola za izvajanje 22. točke prvega odstavka 15. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ) in 24. člena ZZVZZ skrbi za socialno ogrožene, kamor nedvomno sodijo tudi pripadniki romske skupnosti. Gre za osebe, ki imajo tip zavarovane osebe »socialno ogroženi«. ZZZS po Protokolu izstavlja račun MZ za doplačila, to je za t.i. »prostovoljno zavarovanje«, ki ga zavarovane osebe plačujejo zavarovalnicam, kot npr. Vzajemna. Po Protokolu določenim zavarovanim osebam ni potrebno plačevati premije za prostovoljno zavarovanje, temveč za te osebe izvajalci izstavlajo dokumente na Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS), ZZZS pa po Protokolu dvakrat na leto izstavi zahtevek MZ.

MZ je tudi v letu 2019 spremljal delo, ki ga opravljajo zdravstvene ustanove na območjih, kjer živijo Romi. Gre za posamezne aktivnosti v romskih naseljih, za zdravstveno-vzgojno delo, ki ga opravljajo posamezni centri ter delo patronažnih uslužbencev po romskih naseljih v sklopu njihovega rednega dela. MZ tudi vsako leto objavi *Javni razpis za sofinanciranje programov neposredne pomoči, svetovanja in oskrbe ranljivih, ogroženih oseb ter bolnikov z redkimi boleznimi*, ki jih izvajajo humanitarne organizacije. Vsebinam, ki so namenjene pripadnikom romske skupnosti, je namenjen Sklop 2, kjer se razpisujejo programi zdravstvenega varstva s poudarkom na zdravju romskih mladostnic, žensk in otrok.

V sodelovanju z MZ je Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) v letu 2019 izdal strokovno monografijo *Javnozdravstveni pristopi, namenjeni romski etnični skupnosti*⁷, katere namen je na

⁷ Dostopno prek: [Javnozdravstveni pristopi, namenjeni romski etnični skupnosti v Sloveniji](#) (5. marec 2020).

podlagi razpoložljivih dokazov pojasniti vzroke za zdravstveno stanje Romov, prikazati aktualne kazalnike zdravja, predstaviti izbrane primere aktivnosti, namenjene izboljšanju zdravja Romov, ki so se izvajale od leta 2016, ter podati priporočila za izboljšanje zdravja Romov. MZ bo vse dosedanje ugotovitve upošteval pri načrtovanju nadaljnjih aktivnosti in ukrepov na tem področju.

Poročanje o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 na tem področju v letu 2019 so podane v prilogi 1 tega poročila.

3.5 PODROČJE UREJANJA BIVANJSKIH RAZMER

Kljub temu da je skladno z veljavno zakonodajo za področje urejanja prostora in prostorsko načrtovanje na lokalni ravni, s tem tudi za urejanje romskih naselij, pristojna občina, so si tako vlada kot lokalne oblasti tudi v letu 2019 prizadevale izboljšati življenjske pogoje Romov.

Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) v letu 2019 ni neposredno financiralo dejavnosti, programov in projektov v korist romske skupnosti v Republiki Sloveniji, saj v proračunu MOP ni načrtovanih sredstev za te namene. V letu 2019 na MOP, Direktoratu za prostor, graditev in stanovanja, na podlagi 5. člena ZRomS-1 niso vodili nobenega postopka priprave državnega prostorskega načrta (DPN) za ureditev romskega naselja niti niso prejeli nobene pobude za pripravo DPN za urejanje romskega naselja. Prav tako za ta namen MOP nima rezerviranih sredstev v svojem proračunu. V zvezi z delom Medresorske delovne skupine za reševanje prostorske problematike Romov (MDS), ki jo je vodil MOP, je bil z namenom uskladitve zaključnega poročila dne 18. januarja 2019 sklican sestanek s predstavniki ministrstev, ki so bili člani MDS, dodatno pa tudi s predstavniki ministrstev, ki so na predlog zaključnega poročila podali pripombe. Vlada je poročilo obravnavala na seji dne 23. januarja 2020, se z njim seznanila. Dodatno je vlada v tem sklepu naložila ministrstvu in vladnim službam, ki so nosilci priprave podlag v okviru programiranja večletnega finančnega okvirja Evropske unije v obdobju 2021–2027, da pri pripravi podlag in programiranju za obdobje 2021–2027 upoštevajo tudi ukrepe iz zaključnega poročila MDS.

Zaključno poročilo vključuje tudi predloge ukrepov, ki jih je oblikovala MDS v okviru naloge 3: priprava predloga ukrepov (zakonodajnih, organizacijskih, finančnih, ipd.) za ureditev prostorske problematike in izboljšanje bivalnih razmer Romov. MDS je za prepoznana ključna področja urejanja romskih naselij pripravila naslednje predloge organizacijskih, finančnih in zakonodajnih ukrepov:

- vzpostavitev pregleda stanja prostorske problematike po posameznih romskih naseljih v Sloveniji (pregled stanja) kot enotne, ustrezno sistemizirane, periodično izvajane in metodološko usklajene zbirke podatkov, ki se bo uporabljala za pripravo kakovostnih ukrepov, njihovo ovrednotenje in poročanje o uspešnosti reševanja prostorske problematike Romov. Pregled stanja mora omogočati tudi primerjavo s povprečnimi stanovanjskimi razmerami v Sloveniji in na mednarodni ravni (Eurostat – kazalniki EU-SILC, OZN – kazalniki Habitat). Pregled stanja uporabljajo pri svojem delu tako državne kot občinske službe;
- preveritev obstoječih stanovanjskih standardov z vidika ekonomičnosti in racionalne porabe državnih in občinskih finančnih sredstev in upoštevanje novih stanovanjskih standardov pri oblikovanju stanovanjske politike;
- vzpostavitev stalnih koordinacijskih delovnih teles z namenom večje učinkovitosti in uspešnosti pri urejanju prostorske problematike romskih naselij in izboljšanju bivalnih razmer Romov;
- za večino prebivalcev romskih naselij so glavni viri dohodkov socialni transferji, katerih namenska raba je določena s zakonom, zato jih ni mogoče uporabiti za reševanje bivanjske problematike. Potrebno je zagotoviti nov vir financiranja urejanja stanovanjske problematike;
- državna finančna sredstva, ki so namenjena za sofinanciranje občin pri izgradnji komunalne infrastrukture v romskih naseljih, je treba povezati s finančnimi sredstvi

- Evropske skupnosti. Načrtovanje ukrepov za Rome kot ranljivo skupino v naslednjem programskem obdobju 2021–2027 mora potekati usklajeno med vsemi pristojnimi resorji;
- prouči se potreba po pripravi posebnega zakona za interventno urejanje romskih naselij, ki bo vseboval olajšave, ki bodo občinam olajšale izvajanje ukrepov pri prostorskem urejanju romskih naselij in izboljšanju bivalnih razmer Romov. Tak poseben zakon bo veljal le določen čas, tj. do vzpostavitve minimalnih bivalnih razmer;
 - zagotovitev sistemsko urejenega razvoja mreže nevladnih organizacij (NVO), ki bo vključeval koordinacijo in krepitev NVO, ter izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v NVO posebej za delo v romskih naseljih.

Zaključno poročilo za vsak predlagan podporni ukrep podaja tudi predloge nujnih aktivnosti, ki so predpogoj za izvedbo posameznega ukrepa oziroma jih vključuje posamezni podporni ukrep.

V zvezi z reševanjem bivanjske problematike romske skupnosti je pomembno omeniti tudi dejavnost SSRS, saj ta v obdobju 2016–2020 (s predvidenim podaljšanjem do leta 2025) izvaja Program sofinanciranja zagotavljanja javnih najemnih stanovanj v letih 2016 do 2020 (Uradni list RS št. 41/2016 z dne 10. junij 2016, št. 88/2016 z dne 22. december 2016 in št. 10/2019 z dne 15. februar 2019), ki je edini tovrstni program v Sloveniji, ki je namenjen sofinanciranju investicijskih projektov za zagotavljanje novih javnih najemnih stanovanj in bivalnih enot v vseh občinah oziroma statističnih regijah Republike Slovenije. SSRS sofinancira javna najemna stanovanja in bivalne enote tako, da upravičenim prosilcem dodeli ugodno dolgoročno posojilo in investira skupaj z upravičenimi prosilci v nova javna najemna stanovanja in bivalne enote (t.i. soinvestitorstvo). V okviru programa se za sofinanciranje lahko prijavijo naslednji upravičeni prosilci: vse lokalne skupnosti ali njihovi proračunski skladi, ustanovljeni za pridobivanje javnih najemnih stanovanj, javni nepremičninski skladi in pravne osebe, vpisane v register neprofitnih stanovanjskih organizacij iz 152. člena Stanovanjskega zakona (SZ-1). SSRS je tudi v letu 2019 še posebej poudarjal možnost sofinanciranja zagotavljanja stanovanj za Rome in tudi možnosti zagotavljanja bivalnih enot za Rome po razpoložljivih modelih tega programa in se je bil pripravil z zainteresirano občino o morebitnih aktivnostih v tej smeri tudi podrobneje pogovoriti. SSRS je 9. maja 2019 pripravil javno predstavitev svojih programov, na katere je kot potencialne prijavitelje med drugim (kot vedno) povabil tudi občine, v katerih prebivajo Romi, in jim ponovno podal možnost, da se odzovejo povabilu. Žal po podatkih SSRS do sedaj v nobeni prejeti vlogi ali spremljajoči dokumentaciji v letu 2019 in posledično v nobeni odobreni vlogi oziroma v vlogi, o kateri še ni odločeno, ni bilo izrecno navedeno, da bi bile stanovanjske enote (stanovanja oziroma bivalne enote) namenjene za potrebe romske skupnosti.

V letu 2019 so se nadaljevale aktivnosti v okviru regijskega projekta prostorsko-komunalne ureditve romskega naselja Žabjak – Brezje v občini Novo mesto, ki ga izvaja Mestna občina (MO) Novo mesto in je sofinanciran s strani države oziroma pristojnih ministrstev. Projekt se bo zaključil do konca leta 2020. Zaradi sofinanciranja tega projekta Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT) od 1. januarja 2017 dalje ni izvajal drugih aktivnosti v okviru ukrepa *Izvajanje finančnih ukrepov za razvoj območij, kjer živi romska skupnost* (npr. niso se izvajali javni razpisi za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih, saj MGRT za to ni imel dodatnih finančnih sredstev).

Urejanje romskega naselja Žabjak – Brezje: aktivnosti Mestne občine Novo mesto, MGRT, Ministrstva za obrambo in Direkcije za infrastrukturo

MGRT in Razvojni svet razvojne regije Jugovzhodna Slovenija sta dne 7. novembra 2017 podpisala Dogovor za razvoj razvojne regije Jugovzhodna Slovenija. V omenjenem Dogovoru sta se dogovorila o izvedbi in financiranju projekta Prostorsko-komunalna ureditev romskega naselja Žabjak – Brezje (sklep vlade št. 3030-121/2015/8, s katerim se je investicijski projekt uvrstil v Načrt razvojnih programov (NRP) za obdobje 2017–2020, ki izhaja iz evidenčnega projekta 2130-16-0001 Infrastruktura občin z romsko etnično skupnostjo in skupine projektov 1536-11-S010 Komunalno opremljanje romskih naselij, in sicer projekt 2130-17-8102 prostorsko-komunalna ureditev romskega naselja Žabjak – Brezje). Projektne aktivnosti so predvidene v štirih proračunskih letih od leta 2017 do 2020. Vrednost celotnega projekta je 3,65 milijonov evrov. Od

tega zneska država zagotavlja 3,1 milijonov evrov. Projekt je trenutno v izvajanju in bo končan do konca leta 2020.

V letu 2019 je MO Novo mesto izvajala aktivnost 5, v sklopu katere je bila izdelana projektna dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja (DGD) in dokumentacija za izvedbo gradnje (PZI) načrtovane komunalne opreme v romskem naselju Žabjak – Brezje. Pridobljeno je bilo gradbeno dovoljenje za celotno gradnjo načrtovane komunalne opreme, izdelana in potrjena je bila investicijska dokumentacija na ravni investicijskega programa (IP). Na podlagi javnega naročila je bila sklenjena gradbena pogodba za gradnjo komunalne opreme na območju romskega naselja Žabjak (južni del), na podlagi katere je bila izvedena novogradnja načrtovane komunalne opreme za območje Žabjak (južni del). Zaradi bistvene prekoračitve zakonitega roka pri preverjanju okoljske sprejemljivosti nameravane gradnje komunalne opreme se je gradnja pričela šele v septembru 2019 in je zato aktivnost 5 v proračunskem letu realizirana v manjšem obsegu, kot je bilo načrtovano. Z aneksom k pogodbi o sofinanciranju je bil ta del gradbenih del predstavljen v leto 2020. Izvedena pa so bila zemeljska dela s tamponskimi nasipi na cesti C1 in C2 in zemeljska dela na makadamski cesti s tamponskimi nasipi po celotni površini, kanalizacijsko omrežje v dolžini 1817 m in vodovodno omrežje v dolžini 1254 m, strokovni nadzor pri gradnji komunalne opreme in koordinacija varstva in zdravja pri delu pri gradnji komunalne opreme. V sklopu projekta so bila odkupljena zemljišča parc. št. 426/38 in 426/40, k.o. 1454 Daljni vrh, pridobljene pa so bile tudi stvarnopravne pravice gradnje komunalne javne infrastrukture na zemljiščih v lasti Ministrstva za obrambo (MORS).

MGRT je poročal, da je bilo v letu 2019 v proračunu MGRT načrtovanih 969.000 evrov za projekt Prostorsko-komunalna ureditev romskega naselja Žabjak – Brezje, porabljenih je bilo 569.000 evrov. Do zamude pri izvedbi projekta je prišlo zaradi pozne pridobitve gradbenega dovoljenja (september 2019). Zamudo bodo nadoknadili v letu 2020, tako da bo projekt zaključen pravočasno in v načrtovanem obsegu.

Direkcija za infrastrukturo (DRSI), ki je organ v sestavi MZI, je za reševanje prometne varnosti na območju naselja Žabjak – Brezje v sodelovanju z MO Novo mesto pristopila k rekonstrukciji regionalne ceste R3-651/1198 Mirna peč – Novo mesto (Bučna vas) od 5,143 do 6,591 v dolžini 1.448 m, ob naselju Žabjak–Brezje. Za navedeni projekt je bil že podpisan sporazum o sofinanciranju z MO Novo mesto, dne 27. februarja 2020 je bilo odpiranje ponudb v javnem naročilu. Dne 8. maja 2020 je bila podpisana pogodba o izvedbi del. Pogodbeni izvajalec del je Gradnje d.o.o. Boštanj, Dolenji Boštanj 66a, 8294 Boštanj, pogodbeni vrednost del pa znaša 1.181.050,64 evra. Ob upoštevanju predvidenih potekov rokov v javnem naročanju in gradnji, bi bila dela lahko končana spomladi 2021. DRSI svoj del investicije financira iz projekta NRP 2431-19-0011 Rekonstrukcija ceste Žabjak – Brezje in znaša 884.252,61 evra. Preostanek pokriva MO Novo mesto iz svojega predračuna. Njen delež znaša 296.798,03 evra.

MORS kot upravljavec večjega dela zemljišča pri projektu urejanja romskega naselja Žabjak–Brezje sodeluje kot partner. Tako je MORS v letu 2019 za gradnjo komunalne opreme romskega naselja Žabjak–Brezje podal pozitivno mnenje z vidika obrambe k izdelani projektni dokumentaciji na podlagi Gradbenega zakona, z opozorilom, da je treba pred izdajo gradbenega dovoljenja urediti tudi stvarno-pravne pravice. Na prošnjo MO Novo mesto za ustanovitev stavbne pravice na zemljiščih, ki se tičejo komunalne opreme romskega naselja, je MORS z MO Novo mesto za določena zemljišča podpisal pogodbo o sklenitvi brezplačne stavbne pravice in dve pogodbi o ustanovitvi (začasne in stalne) služnosti, katerih pravice so vpisane v zemljiški knjigi in MO Novo mesto omogočajo pridobitev upravnih dovoljenj za navedene ureditve. Prav tako je MORS ob teh postopkih MO Novo mesto že predhodno opozoril in pozival na potrebo po trajni ureditvi stvarnopravnih pravic. Pri tem je potrebno ločiti med pristojnostjo MGRT za brezplačen prenos zemljišča za potrebe regionalnega razvojnega projekta od pristojnosti Ministrstva za javno upravo (MJU) za izvedbo postopka ureditve stvarnopravnih pravic med Republiko Slovenijo – MORS in MO Novo mesto.

Urejanje lastništva je v pristojnosti MJU, upravljanje pa trenutno v pristojnosti MORS. MORS je za potrebe investicije z investitorjem MO Novo mesto sklenil pogodbo o ustanovitvi stavbne pravice in služnosti za izgradnjo infrastrukture preko državnega zemljišča. Dosežen je dogovor o brezplačnem prenosu zemljišča v lasti Republike Slovenije na MO Novo mesto za izvedbo

navedenega regionalnega razvojnega projekta po Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16). Predlog sklepa Vlade Republike Slovenije o brezplačnem prenosu zemljišča bo pripravil in uskladal MGRT.

Za potrebe izdaje gradbenega dovoljenja in dokončne ureditve lastništva iz države na MO Novo mesto pa je potrebno urediti tudi vse stvarno-pravne pravice. Te pa za nepremičnine v lasti Republike Slovenije po Zakonu o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 11/18 in 79/18) ureja MJU.

Poročanje o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 na tem področju v letu 2019 so razvidne iz priloge 1 tega poročila.

3.6 PODROČJE KULTURNE, INFORMATIVNE IN ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI

Vključevanje v družbeno in kulturno življenje in s tem tudi krepitev vloge skupnosti spodbujajo skoraj vsi veljavni zakoni na področju kulture, jezika in medijev, dodatno pa tudi vsi strateški in programski dokumenti iz pristojnosti Ministrstva za kulturo (MK), ki romsko skupnost v omenjene predpise in dokumente vključuje kot eno od ustavno priznanih manjšinskih skupnosti. Vse obveze in aktivnosti za spodbujanje ohranjanja in razvoja romskega jezika ter kulturne, informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti, ki jih izvaja MK, so vključene v NPUR 2017–2021.

MK ocenjuje, da so bili ukrepi uspešno in kot načrtovano izvedeni ter pravilno zastavljeni, edino ukrepa *Spodbujanje večkulturnosti v splošnih knjižnicah* ni možno realizirati v pristojnosti ministrstva, ker v ta namen ministrstvo nima namenskih sredstev, ampak le v okviru sredstev, ki jih knjižnicam za izvajanje zakonsko določene javne službe zagotavljajo lokalne skupnosti.

Poročanje o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 na tem področju v letu 2019 so razvidne iz priloge 1 tega poročila.

3.7 PODROČJE OZAVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI

Aktivnosti na področju ozaveščanja in boja proti diskriminaciji se izvajajo na podlagi NPUR 2017–2021. Tudi v letu 2019 so jih spodbujali in izvajali predvsem policija, UN, Svet romske skupnosti Republike Slovenije in različne romske nevladne organizacije (predvsem zveze društev).

Policija preko Policijske akademije že od leta 2009 izvaja usposabljanja za policiste po programu »Zavedanje stereotipov, obvladovanje predsodkov in preprečevanje diskriminacije pri delu policije v multikulturni družbi«, od leta 2013 naprej pa tudi za druge javne uslužbenke, ki se v okviru svojega delovanja in pristojnosti srečujejo s pripadniki romske skupnosti in pripadniki drugih manjšinskih etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji (npr. centri za socialno delo, šoli, vrtci, občinske uprave itd.). Podrobnejše informacije o izvedenih aktivnostih Policije so podane v okviru poročanja o izvajanju vsakega ukrepa posebej v prilogi 1 tega poročila, na tem mestu pa je potrebno izpostaviti, da povratne informacije po izvedbi usposabljanj kažejo, da so usposabljanja dosegla namen in so dobrodošla pri delu javnih uslužbencev. Še posebej so bila predavanja odlično sprejeta na vseh sodniških šolah (povprečna ocena vseh predavanj 2018 in 2019 in evalvacij je 4,6 od 5) ter predavanju uslužbencem Zagovornika načela enakosti Republike Slovenije. Nadalje izkušnje in povratne informacije po izvedenih usposabljanjih kažejo na potrebo po tovrstnih znanjih in usposabljanjih, saj poleg teoretičnih osnov, ki so cilj usposabljanja, udeleženci dobijo tudi praktičen vpogled v reševanje posameznih problemskih situacij, s katerimi se najpogosteje srečujejo pri svojem delu. Te se tudi nanašajo na njihovo specifično okolje in konkretne primere. Povratne informacije s predavanj udeležencev na sodniških šolah prav tako izkazujejo izredno zanimanje za to tematiko, kajti udeleženci se do sedaj tovrstnih predavanj niso udeleževali. Ravno vpogled v vlogo in delo policije pri delu v večkulturni družbi in s subkulturnimi skupinami kaže na potrebo javnih uslužbencev, da spoznavajo specifikke različnih multikulturnih

skupnosti v Sloveniji, s katerimi se srečujejo pri svojem delu. Nepoznavanje specifik na eni strani in prisotnost predsodkov in stereotipov na drugi strani, predstavlja veliko oviro pri delu javnih uslužbencev tako s pripadniki romske skupnosti, kot tudi ostalih manjšinskih skupnosti.

Kot težavo pri izvajanju Policija izpostavlja predvsem nezainteresiranost posameznih institucij za tovrstna usposabljanja njihovih javnih uslužbencev. Veliko truda je potrebno namreč vložiti v predstavitev namena in ciljev usposabljanja, kar pa se kasneje izkaže za koristno. Na to kaže predvsem dejstvo, da so bila v letu 2019 opravljena samo 4 usposabljanja, ki so se jih večinoma udeležili javni uslužbenci CSD, OŠ in SŠ. Dogovori s posameznimi lokalnimi skupnostmi so potekali, vendar termini niso bili potrjeni. V letu 2019 so bila vzpostavljena sodelovanja in sestanki s predstavniki Skupnosti občin Slovenije (SOS), Zveze občin Slovenije (ZOS) in Zveze mestnih občin Slovenije (ZMOS) glede ozaveščanja javnih uslužbencev, da prepoznajo potrebo in dodano vrednost teh usposabljanj. Poudarek je bil tudi na vzpostavitvi in okrepitvi več deležniškega pristopa reševanja posameznih problemskih situacij v lokalnih skupnostih in okrepitvi dela v varnostnih sosvetih, občinskih komisijah za romska vprašanja in drugih posvetovalnih telesih. V prihodnje Policija predlaga, da se na ustrezen način posameznim javnim uslužbencem predstavijo prednosti, ki jim jih taka usposabljanja prinašajo, tako v smislu ozaveščanja o specifikah pri delu z romsko skupnostjo kot tudi pri boljšem delu javnih uslužbencev. Potrebno je vzpostaviti védenje pri javnih uslužbencih, da taka usposabljanja obstajajo, in zavedanje, da lahko za tovrstna usposabljanja zaprosijo.

Posebej je potrebno izpostaviti tudi prizadevanja Policije na področju njenega preventivnega delovanja, saj Policija izredno veliko naporov vlaga v izvajanje nalog in aktivnosti v okviru svoje preventivne funkcije, s čimer v največji možni meri želi prispevati k izboljšanju občutka varnosti v posameznem okolju. Tako je Policija tudi v letu 2019 izvedla številne preventivne aktivnosti v romski skupnosti, in sicer kar 372 preventivnih aktivnosti, ki so zajemale najrazličnejše aktivnosti, usmerjene v romsko skupnost, in so se nanašale na izvajanje sestankov, neformalnih razgovorov, svetovanj, opozarjanja, ozaveščanj o posameznih problemskih situacijah in neposrednih aktivnosti z romsko skupnostjo na terenu. Pri tem je Policija redno sodelovala s posamezniki, izvoljenimi predstavniki romske skupnosti v občinskih svetih in s predstavniki romskih zvez, ki delujejo v Sloveniji. Policija ocenjuje, da policijsko delo v skupnosti dosega želene rezultate in učinke ob doslednem in vztrajnem izvajanju ter ob sodelovanju vseh deležnikov, ki so odgovorni za varnost v posamezni lokalni skupnosti. Kljub temu se Policija pri izvajanju policijskega dela v skupnosti še vedno srečuje s številnimi težavami in ovirami. Na eni strani gre za nezainteresiranost posameznih lokalnih skupnosti, na drugi strani pa tudi za nezainteresiranost in slabo odzivnost predstavnikov romske skupnosti na preventivne aktivnosti. Kot najbolj učinkovite metode za reševanje posameznih problemskih vprašanj Policija ocenjuje učinkovito delovanje varnostnih sosvetov ob aktivni vlogi vseh deležnikov in neposredne preventivne aktivnosti opozarjanja in svetovanja predstavnikom romske skupnosti.

Poročanje o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021

Podrobnejše informacije o uresničevanju ukrepov NPUR 2017–2021 na tem področju v letu 2019, ki so v pristojnosti Policije in UN, so razvidne iz priloge 1 tega poročila.

3.8 DELOVANJE SVETA ROMSKE SKUPNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

Skladno z ZRomS-1 je krovna organizacija romske skupnosti v Sloveniji Svet romske skupnosti Republike Slovenije (SRSRS). SRSRS je pravna oseba javnega prava in predstavlja interese romske skupnosti v Sloveniji v razmerju do državnih organov. SRSRS skladno z ZRomS-1 sestavlja 21 članov, od tega 14 članov, predstavnikov Zveze Romov Slovenije (ZRS), in 7 članov, predstavnikov romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti (romski svetniki). SRSRS se na novo konstituira po vsakokratnih lokalnih volitvah. Aktivnosti v zvezi s konstituiranjem sveta izvaja UN.

UN je po rednih lokalnih volitvah 2018 pozval ZRS, da imenuje svojih 14 članov v SRSRS, za določitev 7 predstavnikov romskih svetnikov pa mora UN skladno z ZRomS-1 izvesti volitve. Te

so potekale 5. februarja 2019, vendar so bile neuspešne, saj se jih ni udeležil niti en romski svetnik, UN pa je prejel tudi samo tri kandidature. Ker je ZRS imenovala svojih 14 predstavnikov, je UN, kljub temu da ni bilo izvoljenih 7 predstavnikov romskih svetnikov, dne 12. februarja 2019 sklical konstitutivno sejo sveta, saj je moral spoštovati zakon in zakonske roke. SRSRS je bil dne 12. februarja 2019 uspešno konstituiran, in sicer z izvolitvijo predsednika sveta, Jožefa Horvata Sandrelija, ki je bil predsednik sveta tudi v preteklem mandatu. Trenutno stanje je takšno, da je SRSRS sicer konstituiran in s tem lahko nemoteno deluje, vendar pa ne vključuje pomembnega dela članov, t.j. romskih svetnikov. Zaradi razjasnitve situacije in pridobitve vpogleda v razloge za neudeležbo na volitvah ter z namenom pogovora o nadaljnjih korakih je UN dne 21. februarja 2019 sklical delovni sestanek z vsemi izvoljenimi romskimi svetniki. Stališče prisotnih romskih svetnikov na sestanku je bilo, da naj UN s ponovno izvedbo volitev v SRSRS počaka, saj je SRSRS konstituiran in naj opravi svoje delo. Glede na odnos aktualno delujočega dela SRSRS in njegovega dela v dobro romske skupnosti pa bo odvisno tudi mnenje oziroma stališče romskih svetnikov glede morebitnega sodelovanja v aktualnem mandatu SRSRS.

UN je z namenom krepitve aktivnega delovanja organizacij romske skupnosti in aktivnega vključevanja ter podpore organizacij romske skupnosti ostalim ukrepom na nacionalni ali lokalni ravni tudi v letu 2019 finančno podpiral organizacije romske skupnosti pri njihovih aktivnostih, in sicer:

- SRSRS, ki se financira neposredno na podlagi ZRomS-1, saj je krovna organizacija, ki zastopa interese romske skupnosti v dialogu z nacionalnimi organi. Sredstva so zagotovljena v državnem proračunu;
- programe aktivnosti organizacij romske skupnosti na podlagi javnih razpisov (sredstva so zagotovljena v finančnem načrtu SRSRS; javne razpise izvede SRSRS).

SRSRS je v letu 2019 izvedel štiri redne seje (potekale so v Mariboru dne 9. marca 2019 in v Murski Soboti dne 12. julija 2019, 21. septembra 2019 in 20. decembra 2019) in dve izredni seji (v Murski Soboti dne 17. aprila 2019 in v Velenju dne 21. maja 2019), na katerih je obravnaval vprašanja, ki se nanašajo na interese, položaj in pravice romske skupnosti.

Poleg samih sej je SRSRS izvajal še druge naloge skladno s svojim vsebinskim in finančnim načrtom za leto 2019, in sicer:

- izvedel je simpozij na temo zaposlovanja Romov, ki je potekal dne 21. maja 2019 v Velenju (naslov simpozija: »Zaposlovanje Romov je za vključitev v družbo zelo pomembno«; namen simpozija je bil, da se izpostavijo določeni pozitivni primeri predvsem tistih Romov, ki so s svojim lastnim delom in zagnanostjo uspeli na področju trga dela);
- udeleževal se je sestankov in srečanj, ki so bili na temo romske skupnosti sklicani s strani državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti;
- v sodelovanju z MK je izvedel delavnico za pomoč pri prijavi na javni razpis MK za izbor kulturnih projektov na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji;
- na Vlado RS je naslovil nekaj pobud in pozivov, s strani pristojnih organov pa je bil v dveh primerih zaprosen tudi za posredovanje mnenja oziroma predlogov (priprava osnutka pokrajinske zakonodaje in priprava sprememb in dopolnitev Zakona o medijih);
- sodeloval je z nevladnimi organizacijami, ki jih ustanavljajo pripadniki romske skupnosti, in jih obveščal o različnih objavljenih javnih razpisih, jim pomagal pri pripravi prijav na javne razpise in pri pripravi zaključnih bilanc in poročil;
- pomagal je posameznikom (Romom), ki so se nanj obračali po pomoč pri pisanju različnih prošenj, prijav na delovno mesto, prošenj za pomoč v primeru bolezni, pri izpolnjevanju obrazcev za pridobitev socialnih transferjev itd.;
- izvedel je javni razpis za sofinanciranje programov aktivnosti organizacij romske skupnosti (romske zveze) v letu 2019;
- izvedel je javni razpis za sofinanciranje programov in projektov romskih društev v letu 2019;
- preko sofinanciranja Romskega informativnega centra Romic in Radia Romic je spodbujal informativno in založniško dejavnost, ki je pomembna za razvoj romske skupnosti in pripomore k ohranitvi identitete, jezika, kulture in obveščanja v lastnem jeziku ter izobraževanja.

V okviru sofinanciranih programov in projektov romskih društev (JR-RD 2019⁸) so se v letu 2019 izvajale aktivnosti na področju spodbujanja vseživljenjskega učenja, medgeneracijskega sodelovanja, spodbujanja enakosti in izobraževanja, ohranjanja, razvoja in promocije romske kulture in identitete ter ozaveščanja in boja proti diskriminaciji in nestrpnosti na terenu. V okviru sofinanciranih programov aktivnosti organizacij romske skupnosti (JR-PRS 2019⁹) pa so se izvajale aktivnosti zvez društev, ki so bile namenjene spodbujanju vključevanja otrok in mladih v lokalnih okoljih v različne formalne in neformalne programe na področju vzgoje in izobraževanja; spodbujanju aktivacije pripadnikov romske skupnosti, še posebej romskih žensk in mladih v lokalnih okoljih, za približevanje trgu dela; ozaveščanju otrok in mladih iz večinske skupnosti ter zaposlenih v javni upravi in pravosodnih organih o prisotnosti romske skupnosti, njeni kulturi in jezikovni sestavi ter pomenu za slovenski prostor; usposabljanju predstavnikov romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti in predstavnikov društev ter ostalih aktivistov iz vrst romske skupnosti; zagotavljanju pomoči društvom pri prijavi na razpise na različnih področjih.

Z dodeljevanjem sredstev krovni romski organizaciji v Sloveniji in drugim romskim organizacijam in združenjem se je tudi v letu 2019 nadaljevalo s podporo krepitvi zmogljivosti romske civilne družbe, medtem ko so postopki vključevanja romske civilne družbe v načrtovanje, izvajanje in spremljanje akcijskih načrtov in ukrepov zagotovljeni tako v zakonskih določilih ZRomS-1 kot tudi v praksi, ko pristojna ministrstva in vladne službe ter lokalne samoupravne skupnosti (občine) obravnavajo vprašanja, povezana s pripadniki romske skupnosti.

3.9 URESNIČEVANJE NPUR 2017–2021 V LETU 2019

V letu 2019 so se izvajali večinoma vsi ukrepi NPUR 2017–2021. V nadaljevanju so navedeni ukrepi, ki se niso izvajali oziroma so bili zaključeni, nadomeščeni z drugimi ukrepi ali pa samo preimenovani:

Ukrepi Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ):

3.3.1.1.6 Cilj: vključevanje Romov v sistem vajeništva

UKREP: Vključevanje Romov v sistem vajeništva

MIZŠ je sporočil, da je ta cilj in ukrep zaradi neodzivnosti na strani pripadnikov romske skupnosti oziroma zaradi neučinkovitosti **nadomestil** z naslednjim ciljem in ukrepom:

3.3.1.1.6 Cilj: Dvig izobrazbene ravni pripadnikov romske skupnosti

UKREP: Poklicno izobraževanje in usposabljanje pripadnikov romske skupnosti ter izobraževanje odraslih Romov.

MIZŠ zato v tem poročilu poroča o izvajanju aktivnosti novega ukrepa.

MIZŠ je sporočil še eno spremembo, in sicer je **preimenoval** naslednji cilj in ukrep:

3.3.1.1.2 Cilj: zgodnje vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem: vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo v vrtcih vsaj dve leti pred začetkom osnovne šole

UKREP: Zgodnje vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem – zagotavljanje pogojev za vključitev v predšolsko vzgojo.

Preimenovani cilj in ukrep se glasita:

3.3.1.1.2 Cilj: zgodnje vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem

UKREP: Zagotavljanje pogojev za uspešno vključitev v predšolsko vzgojo.

MIZŠ zato v tem poročilu poroča o izvajanju aktivnosti v okviru novega poimenovanja.

Ukrepi Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ):

3.3.3.2.1 Cilj: zagotavljanje pogojev pripadnic in pripadnikov romske skupnosti za vključevanje v ustrezno štipendijsko politiko

UKREP: Spodbujanje informiranosti pripadnic in pripadnikov romske skupnosti o možnostih štipendiranja

⁸ Javni razpis je bil objavljen dne 14. 6. 2019 v Ur. l. RS, št. 38/19. Dostopen prek: [Uradni list Republike Slovenije](#) (23. januar 2020).

⁹ Javni razpis je bil objavljen dne 7. 2. 2019 v Ur. l. RS, št. 8/19. Dostopen prek: [Uradni list Republike Slovenije](#) (23. januar 2020).

MDDSZ je sporočil, da **Zakon o štipendiranju (ZŠtip-1) ne določa posebnih ciljnih skupin**, temveč generalno določa splošne in posebne pogoje za pridobitev določene vrste štipendije. Skladno z navedenim lahko tudi Romi na podlagi zakona pridobijo katerokoli štipendijo, v kolikor izpolnjujejo zgoraj navedene splošne pogoje ter posebne pogoje za posamezno vrsto štipendije. MDDSZ zaenkrat ne načrtuje posebnih štipendijskih shem, ki bi bile izključno namenjene zgolj romski populaciji, saj ocenjuje, da so možnosti za pridobitev štipendije dovolj splošne in vsem ciljnim skupinam omogočajo dostopnost do sistema štipendiranja. MDDSZ zato v tem poročilu **ne poroča** o izvedenih aktivnostih v okviru tega ukrepa, saj se te izvajajo redno prek osnovnih šol, centrov za socialno delo in lokalnih skupnosti v regijah, kjer se šolajo pripadniki romske skupnosti.

Ukrepi (Ministrstva za zdravje) MZ:

3.3.4.1.2 *Cilj: uspešno vključevanje Romov v okolje – zdrav življenjski slog*

UKREP: Izboljšanje kompetenc zdravstvenih delavcev, povezovanje in krepitev sodelovanja zdravstvenih delavcev z romskimi pomočniki in spodbujanje romske populacije za zdrav življenjski slog

Ukrep se je izvajal do leta 2018 in se **konec leta 2018 tudi zaključil**. Informacije o realizaciji tega ukrepa so bile podane že v Šestem poročilu o položaju romske skupnosti v Sloveniji¹⁰.

Ukrepi (Ministrstva za kulturo) MK:

3.3.6.1.1 *Cilj: ustvarjanje pogojev za spodbujanje informativne, založniške in druge kulturne dejavnosti romske skupnosti ter za ohranjanje in razvoj različnih oblik romskega jezika*

UKREP: Spodbujanje večkulturnosti v splošnih knjižnicah

MK je sporočil, da je ta ukrep **odvečen**, saj ga ni možno realizirati v pristojnosti ministrstva (v ta namen ministrstvo nima namenskih sredstev), ampak le v okviru sredstev, ki jih knjižnicam za izvajanje zakonsko določene javne službe zagotavljajo lokalne skupnosti. Iz tega razloga ga v prihodnje ne bo več vključil v NPUR.

MK v prihodnje načrtuje tudi **preimenovanje končnega cilja** na svojem področju, in sicer v *Uspešno in ne vsiljeno vključevanje Romov na področju kulture ob ohranjanju kulturne raznolikosti*, s čimer se bo odprla možnost tudi za morebitne nove ukrepe na področju kulture.

Spremljanje uresničevanja NPUR 2017–2021 je tudi v letu 2019 potekalo na različne načine in skozi več aktivnosti:

- na vsaki seji Komisije Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti v obliki redne in stalne točke dnevnega reda, v okviru katere so vsi pristojni nosilci ukrepov poročali o stanju in morebitnih aktualnih zadevah v zvezi z izvajanjem ukrepov ter o aktualnih zadevah s svojega vsebinskega področja;
- ob sprejemu NPUR 2017–2021 je vlada za izvajanje ukrepov in spremljanje njihovega uresničevanja na pristojnih ministrstvih zadolžila državne sekretarje. Za koordinacijo dela v zvezi z izvajanjem ukrepov in njihovim spremljanjem ter za sodelovanje z UN so pristojna ministrstva in vladne službe imenovala kontaktne osebe. Kontaktne osebe so tudi vez z UN, ki je bil koordinator priprave NPUR 2017–2021 in je tudi koordinator priprave poročila vlade na podlagi ZRomS-1;
- v okviru projekta Nacionalne platforme za Rome, ki ga izvaja UN kot nacionalna kontaktna točka za Rome (v letu 2019 so bile aktivnosti v okviru večjih več deležniških dogodkov še posebej usmerjene v izvajanje ukrepov NPUR 2017–2021 in v strukturiran dialog o spremljanju izvajanja tega programa, poudarek pa je bil na treh področjih ključnih izzivov: vzgoji in izobraževanju; spodbujanju zaposlovanja Romov; in zdravstvenemu varstvu);
- priprava poročila vlade na podlagi ZRomS-1 (poročilo, ki ga sprejme vlada in ga posreduje v obravnavo Državnemu zboru).

NPUR 2017–2021 kot eno od oblik spremljanja določa tudi pripravo letne evalvacije o stanju na področju socialnega vključevanja pripadnikov romske skupnosti v okoljih, kjer živijo, in o učinkih izvajanja ukrepov NPUR 2017–2021. Prvo evalvacijo o uresničevanju NPUR 2017–2021 je v letu 2018 pripravil Mirovni inštitut, zajela pa je obdobje od 25. maja 2017 do 1. junija 2018. Na podlagi ugotovitev evalvacije je bil eden od predlogov tudi, da se evalvacija v prihodnje pripravi za posamezno koledarsko leto v celoti, saj je zbiranje informacij drugače oteženo. V letu 2019 je UN

¹⁰ Dostopno prek: [Romska skupnost](#) (5. marec 2020).

ob pripravi šestega poročila vlade o položaju romske skupnosti v Sloveniji, ki je zajelo leto 2018, pozval vse pristojne nosilce ukrepov NPUR 2017–2021, da proučijo ugotovitve in predloge evalvacije, in jih v čim večji meri poskušajo upoštevati ter da za šesto poročilo vlade posredujejo tudi svoje pisne odzive na ugotovitve in predloge evalvacije. Odzivi pristojnih organov so bili nato vključeni v šesto poročilo vlade, ki ga je vlada sprejela 28. novembra 2019, in ga posredovala v obravnavo Državnemu zboru. Zaradi časovnega zamika in prekratkega časa, da bi se upoštevani predlogi izvedli, ter predvsem zaradi potrebe po predčasni pripravi novega NPUR za obdobje 2021–2030, UN v letu 2019 ni pristopil k naročilu izdelave nove letne evalvacije, saj ta ne bi prinesla nobene dodane vrednosti k že ugotovljenemu stanju in predlogom evalvacije, ki jo je pripravil Mirovni inštitut konec leta 2018.

UN je tako v letu 2019 kot udeleženec pristopil k *Javnemu razpisu za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2019« v letu 2019 s temo Ovire za dostojno življenje prebivalcev v romskih naseljih na področjih, ki so definirana v Okvirju EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020*. Cilji v okviru te teme so bili:

- pridobiti kvalitativni vpogled v probleme in ovire, ki prebivalcem romskih naselij onemogočajo ali otežujejo doseganje razmer za dostojno življenje in povzročajo njihovo socialno izključenost;
- raziskati dejavnike in vzroke, ki vplivajo na vključenost oziroma izključenost prebivalcev romskih naselij na področjih, ki so definirana v Okvirju EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020;
- pripraviti predloge za odpravo ali ublažitev problemov in ovir, s katerimi se srečujejo prebivalci romskih naselij;
- pripraviti priporočila za pripravo strateškega okvirja in ukrepov programa ukrepov na podlagi 6. člena ZRomS-1 po letu 2021.

Zaradi potrebe po predčasni pripravi novega NPUR, ki bo zajel obdobje 2021–2030, vključitev oziroma upoštevanje celovitih rezultatov tega projekta sicer ne bo možna, saj se projekt zaključi aprila 2021, bodo pa tekom leta 2020 sprotne ugotovitve in delni rezultati projekta upoštevani in vključeni v aktivnosti za pripravo NPUR 2021–2030.

Uresničevanje NPUR 2017–2021 je podrobneje predstavljeno v prilogi 1 tega poročila, kjer je zajeto poročanje po nosilcih ukrepov in o uresničevanju vsakega ukrepa posebej.

3.10 AKTIVNOSTI SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI, KJER ŽIVIJO ROMI

Samoupravne lokalne skupnosti so bile za pripravo tega poročila zaprosene za informacije o izvedenih ukrepih in aktivnostih v letu 2019 na lokalni ravni, ki jih izvajajo skladno s svojimi pristojnostmi in se nanašajo na občane, pripadnike romske skupnosti. Šlo je za naslednje informacije:

- ali je občina sprejela podrobni področni program in ukrepe skladno z drugim odstavkom 6. člena ZRomS-1 (če je občina to naredila, je bila zaprosena za posredovanje tega dokumenta oziroma povezave na dokument, če je ta objavljen na svetovnem spletu; če občina tega (še) ni naredila, je bila zaprosena za navedbo razlogov, zakaj do tega še ni prišlo);
- katere aktivnosti oziroma ukrepe je občina izvedla v letu 2019 na področjih, ki se nanašajo na romsko skupnost (občina je bila zaprosena, da navede in na kratko predstavi izvedene aktivnosti oziroma ukrepe ter navede tudi pozitivne in negativne izkušnje oziroma ovire pri njihovi izvedbi);
- koliko finančnih sredstev je občina zagotovila v občinskem proračunu v letu 2019 za potrebe izvajanja aktivnosti in ukrepov na področjih, ki se nanašajo na romsko skupnost, in za katere namene (občina je bila zaprosena, da navede višino finančnih sredstev, ki jih je v letu 2019 namenila za potrebe romske skupnosti oziroma v zvezi z romsko skupnostjo ter da navede tudi, za katere namene je bilo zagotovljenih koliko sredstev);
- ali občina izvaja kakršne koli projekte, ki so namenjeni (tudi) izboljšanju položaja pripadnikov romske skupnosti oziroma, ali sodeluje kot partner v kakšnem projektu, ki ga izvaja drug nosilec, in ali občina sofinancira kakšne projekte, ki so namenjeni izboljšanju položaja pripadnikov romske skupnosti – lahko tudi kot ene izmed ciljnih skupin (občina je bila zaprosena, da navede vse projekte, ki jih izvaja (je nosilec) oziroma v katerih

- občina sodeluje kot partner ali pa je sofinancer, ki so namenjeni pripadnikom romske skupnosti oziroma so ti ciljna ali ena od ciljnih skupin; občina je bila zaprosena, da posreduje informacije o nazivu projekta, o tem, v okviru katerega razpisa se projekt izvaja, koliko finančnih sredstev je občina prejela ali zagotovila za izvedbo projekta in kakšne so izkušnje občine v zvezi z njegovim izvajanjem);
- ali ima občina vzpostavljeno kakšno obliko medinstitucionalnega sodelovanja na lokalni ravni – npr. v obliki rednih ali občasnih timov, sosvetov itd. (občina je bila zaprosena, da posreduje informacije o tem, ali ima vzpostavljeno kakršno koli obliko medinstitucionalnega sodelovanja, ki naslavlja vprašanja in potrebe, povezane s pripadniki romske skupnosti (npr. multidisciplinarni timi za preventivno ali intervencijsko ukrepanje, varnostni sosveti na ravni krajevnih skupnosti, morebitno medinstitucionalno sodelovanje na podlagi posameznih dogovorov itd.));
 - ali je delovno telo občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti, ki je ustanovljeno skladno s 7. členom ZRomS-1, aktivno in katere zadeve je to delovno telo obravnavalo do sedaj v aktualnem mandatu občinskega sveta (občina je bila zaprosena, da navede, koliko sej oziroma sestankov tega delovnega telesa občinskega sveta je bilo izvedenih do sedaj v okviru aktualnega mandata občinskega sveta, katere zadeve je to delovno telo obravnavalo in kakšne so dosedanje izkušnje v zvezi z njegovim delovanjem).

UN je prejel odgovore in prispevke s strani 22 samoupravnih lokalnih skupnosti (poziv za posredovanje informacij je bil poslan 27 samoupravnim lokalnim skupnostim)¹¹. Pridobljene informacije so podale vpogled v izvedene aktivnosti občin, delno tudi v kolikšni meri so bile te aktivnosti financirane iz občinskega proračuna in s kakšnimi izzivi se občine na tem področju soočajo. Občine so posredovale informacije tudi o vzpostavljenosti delovnih teles občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti skladno z ZRomS-1 in o morebitnih obstoječih oblikah medinstitucionalnega sodelovanja in povezovanja na lokalni ravni.

Na podlagi odgovorov občin je v nadaljevanju podan pregled stanja, in sicer:

- informacije v zvezi z ukrepi in aktivnostmi občin v letu 2019;
- **v prilogi 3** k temu poročilu je podan pregled po občinah glede sprejetih podrobnih področnih programov na podlagi ZRomS-1, glede delovanja posebnih delovnih teles občinskega sveta po ZRomS-1 in glede morebitnega vzpostavljenega medinstitucionalnega povezovanja in sodelovanja na lokalni ravni. Še vedno je možno ugotoviti, da večina občin nima sprejetega podrobnega področnega programa na podlagi drugega odstavka 6. člena ZRomS-1 v obliki celovitega in realnega dokumenta, ki bi ga sistematično uresničevala in spremljala napredek na lokalni ravni. Kljub temu pa večina občin izvaja različne ukrepe, ki so namenjeni večji in hitrejši integraciji pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju;
- **v poglavju 4.2 tega poročila** so podane informacije oziroma ugotovitve o vprašanju zagotavljanja sredstev za uresničevanje ukrepov in aktivnosti na področju romske skupnosti v občinskih proračunih.

Aktivnosti samoupravnih lokalnih skupnosti na področju romske skupnosti v letu 2019

Na podlagi informacij, ki so jih o izvedenih aktivnostih v letu 2019 posredovale občine, je ponovno možno ugotoviti, da so pristopi občin zelo različni in so odvisni predvsem od vizije, volje in pripravljenosti vodstva občine (župana), da se izzivi na področju urejanja položaja romske skupnosti na lokalni ravni rešujejo. Ne glede na to pa se tudi občine, kjer pripravljenost je, in so na tem področju že vseskozi zelo aktivne, soočajo s številnimi izzivi, v zvezi s katerimi pričakujejo

¹¹ UN je zaprosilo za posredovanje informacij pred pripravo poročila naslovil na 27 občin, in sicer na občine Beltinci, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogašovci, Semič, Šentjernej, Tišina, Trebnje, Turnišče, Brežice, Ribnica, Škocjan, Maribor, Ljubljana, Velenje in Celje. UN je prejel odgovore s strani 22 občin, odgovora niso poslale občine Kuzma, Semič, Šentjernej, Ribnica in Škocjan.

večjo angažiranost in pomoč s strani države (vlade oziroma pristojnih ministrstev). V kar nekaj primerih je občina večinoma prevzela vlogo koordinatorja na lokalni ravni, ki povezuje in sodeluje z vsemi pristojnimi institucijami in organizacijami ter zagotavlja tudi primerno vključenost predstavnikov romske skupnosti v svoje aktivnosti. Tako je v teh občinah v večji meri vzpostavljeno dobro sodelovanje z državnimi institucijami, ki delujejo v lokalnem okolju, prav tako sodelovanje z UN, manj pa je vzpostavljeno sodelovanje s pristojnimi ministrstvi.

V večini občin velik primanjkljaj tudi v letu 2019 še vedno predstavlja slabo vključevanje v ukrepe in aktivnosti s strani romskega prebivalstva in premajhna prisotnost konkretnih vsebin in aktivnosti organizacij romske skupnosti (društev, zvez društev) v okoljih, kjer Romi živijo (na terenu), kljub obstoječim možnostim in višini sofinanciranja, ki ga prejemajo. Še vedno je zaznati premalo povezovanja med obstoječimi ukrepi, projekti in različnimi izvajalci, ki bi se lahko med seboj povezovali in aktivnosti med seboj prepletali in dopolnjevali, s čimer bi se dosegel večji učinek na terenu. Pri tem je zaznati vse večje povezovanje in sodelovanje pristojnih institucij, ki delujejo na lokalni ravni, premalo pa sodelovanja in pomoči pri izvedbi aktivnosti s strani predstavnikov romske skupnosti (izjema so bili nekateri romski svetniki ter posamezne organizacije romske skupnosti). Tudi v letu 2019 so le redke organizacije romske skupnosti po vsebini izvajale aktivnosti, ki bi dejansko pripomogle k izboljšanju položaja in integraciji pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju ter izboljšanju sobivanja z okoliškim prebivalstvom in pri tem sodelovale s pristojnimi institucijami in drugimi organizacijami, ki delujejo na lokalni ravni. Večina aktivnosti organizacij romske skupnosti je ostajala na področju kulture, jezika in delno izobraževanja, le v manjši meri pa so se te organizacije aktivno vključevale v ta proces na drugih področjih, kot so prostorsko urejanje, zaposlovanje, zdravje, varnostna problematika¹².

Ugotovitve na podlagi posredovanih informacij občin v letu 2019

- še posebej občine na območju JV Slovenije (Dolenjska, Bela krajina, Posavje, kočevsko-ribniško območje) opozarjajo, da je nujno potrebno **preseči miselnost, da so pripadniki romske skupnosti enakopravni z vsemi ostalimi občani in da so izključno problem lokalne skupnosti, kjer imajo stalno prebivališče**, saj te občine nujno potrebujejo sistematične in finančno podprte ukrepe (sistemsko ureditev financiranja projektov, namenjenih potrebam pripadnikov romske skupnosti, in spremembo zakona, ki ureja financiranje občin, tako da bodo občine z romsko skupnostjo prejele večja (dodatna) sredstva v primerjavi z ostalimi občinami);
- **finančna sredstva občin**: občine v svojih proračunih večinoma nimajo posebne postavke za izvrševanje ukrepov, namenjenih potrebam romske skupnosti, imajo pa predvidena finančna sredstva za posamezne projekte, ki se večinoma nanašajo na prostorsko urejanje naselij (izvirna pristojnost občine). Občine so v zvezi s tem izpostavile, da nujno potrebujejo finančno pomoč države (vlade) in pogrešajo javne razpise za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih, ki jih je v preteklosti izvajal MGRT, trenutno pa se zaradi sofinanciranja regijskega projekta urejanja naselja Žabjak – Brezje ne izvajajo. V zvezi z zagotavljanjem osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih občine izpostavljajo predvsem problem dejanskega priklopa na zgrajeno infrastrukturo, saj v večini primerov romskih naselij ta zaradi statusa objektov ni mogoč (pogoj za priklop na infrastrukturo je pridobljeno gradbeno dovoljenje, kar je v pristojnosti posameznika – lastnika objekta). V zvezi s tem nekatere občine še posebej izpostavljajo težave v zvezi z zagotavljanjem dostopa do električne energije, in sicer vprašanje priklopa objekta na infrastrukturo (električno omrežje). V zvezi s tem predlagajo, da bi bilo zadevo potrebno sistemsko urediti oziroma poenotiti za vse občine enako, saj ugotavljajo, da je praksa po občinah različna in zaradi tega prihaja do različnih neljubih situacij na terenu. Občine opozarjajo tudi na višje stroške, ki jih imajo zaradi izzivov, povezanih s pripadniki romske skupnosti oziroma romskimi naselji, in sicer npr. veliki stroški odvoza smeti, deratizacije, nabave bivalnih zabojsnikov (bivalnih enot), neplačevanje storitev (vode, elektrike itd.) itd. V

¹² Edina organizacija romske skupnosti, ki (zaenkrat) deluje na področju zdravja, je društvo Romani union iz Murske Sobote, ki je v preteklih letih pridobilo status humanitarne organizacije in se uspešno prijavlja na javne razpise MZ. Vprašanja varnostne problematike in povezovanja romskih svetnikov ter policije pa skozi svoje aktivnosti naslavljata Zveza za razvoj romske manjšine – Preporod in Združenje Forum romskih svetnikov Slovenije.

eni od občin zaradi večje sprejemljivosti romske populacije s strani okoliškega prebivalstva občina celo namenja odškodnino krajevni skupnosti, v kateri leži romsko naselje. Dodatne stroške in potrebe imajo zaradi izzivov v zvezi s pripadniki romske skupnosti tudi same občinske uprave, kjer imajo občine ponekod zaposlenega javnega uslužbenca posebej za opravljanje nalog, povezanih s temi izzivi, drugje pa ne;

- **težave pri pravnem in komunalnem urejanju romskih naselij:** občine izpostavljajo težave in vprašanje urejanja lastninskih razmerij v zvezi z zemljišči, na katerih stojijo objekti, v katerih živijo pripadniki romske skupnosti. Zemljišča so ali v lasti občine, države ali fizičnih oseb, ki v številnih primerih niso osebe, ki so lastniki objektov. V večini primerov gre za zemljišča v lasti občin ali pa v lasti države (večinoma v upravljanju Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (SKZGRS)). Pristopi občin v zvezi z urejanjem lastninskih razmerij so različni, nekatere občine si želijo (in so že predlagale) neodplačni prenos zemljišč v upravljanju SKZGRS na občino, kar skladno z veljavnim zakonom o SKZGRS ni možno, nekatere občine pa zemljišč ne želijo prevzemati nase oziroma v svoje upravljanje, ampak si prizadevajo, da bi se lastninska razmerja uredila direktno med lastnikom/upravljavcem zemljišča in lastnikom objekta, ki ga želi legalizirati. V tem primeru se prav tako pojavljajo številni izzivi, kot so npr. urejanje zapuščinskih postopkov itd.;
- nekatere občine so v zvezi z vsemi izpostavljenimi težavami, s katerimi se soočajo pri prostorskem in komunalnem urejanju romskih naselij, **predlagale sprejem posebnega interventnega zakona**, saj ugotavljajo, da veljavna zakonodaja (tako prostorska in gradbena, zakonodaja na področju ravnanja s stvarnim premoženjem države in lokalnih skupnosti, zakonodaja, ki ureja upravljanje s kmetijskimi zemljišči, kot tudi ZRomS-1) tega ne omogoča. Večina občin si želi, da bi se za izboljšanje življenjskih razmer pripadnikov romske skupnosti pripravila sistemska rešitev, ki bo vsem občinam z romskimi naselji, pod enakimi pogoji omogočala pridobivanje sredstev in enakovredno obravnavo ter enotno reševanje problematike, pri čemer občine izpostavljajo, da nujno potrebujejo angažiranje na nivoju države v smeri celovitega reševanja problematike, vendar z upoštevanjem dejanskih in realnih situacij v občinah;
- nekatere občine si prizadevajo, da bi **omogočile romskim družinam, ki bi želele živeti izven romskih naselij, nakup nepremičnin**, saj veliko romskih družin finančno ni sposobnih, da bi to realizirale same. V primeru ene od občin je ta za romski družini sofinancirala nakup stanovanjske hiše v višini 50% vrednosti hiše, in sicer v obliki posojila, ki ga bo družina občini obročno odplačevala – občina meni, da bi država morala oblikovati model, kako spodbuditi razseljevanje družin iz romskih naselij oziroma integracijo tudi na stanovanjskem področju. Pri tem občine opozarjajo, da bi takšen model morali spremljati **podporni programi družinam**, ki se izselijo, saj te družine niso navajene živeti med večinskim prebivalstvom, prav tako večinsko prebivalstvo ni naklonjeno naseljevanju romskih družin med ostalo prebivalstvo, saj se bojijo, da bi se vzorec načina življenja iz romskih naselij razširil ter da bi na lokacijah, kjer bi se te družine naselile, začela nastajati nova neurejena naselja. Po drugi strani pa je iz informacij, ki so jih posredovale občine, in informacij, ki jih je posredoval SSRS, možno ugotoviti, da se ne glede na to, da je bil sprejet »Program sofinanciranja zagotavljanja javnih najemnih stanovanj v letih 2016 do 2020« (Uradni list RS, št. 41/16, 88/16 in 10/19), v okviru katerega se spodbuja izgradnja neprofitnih stanovanj in bivalnih enot v občinah, občine za te možnosti v zvezi z romsko skupnostjo ne odločajo. Po podatkih SSRS v nobeni od prejetih vlog ali v spremljajoči dokumentaciji v letu 2019, in posledično v nobeni odobreni vlogi oziroma v vlogi, o kateri še ni odločeno, ni bilo izrecno navedeno, da bi bile stanovanjske enote (stanovanja oziroma bivalne enote) namenjene za potrebe romske skupnosti.

Pregled izvedenih aktivnosti občin v letu 2019

Občina Beltinci je v letu 2019 nadaljevala z urejanjem romskega naselja Beltinci: postavljeni so bili samostojni priključki za nekatere družine iz romskega naselja v Beltincih skupaj z Elektro Maribor. V celotnem letu je občina skrbela za učenje in vzgojo najmlajših iz obeh romskih naselij (Beltinci in Dokležovje) skupaj s CSD Pomurje, enota Murska Sobota v okviru programa Dnevni center za otroke in mladostnike Kekec.

Občina Brežice je tudi v letu 2019 izvajala ukrepe za večjo vključenost pripadnikov romske populacije na območju Krajevne skupnosti Cerklje ob Krki, kjer je romsko naselje Krušče. Kot članica različnih združenj je opozarjala in seznanjala pristojne na ravni države o moteči problematiki v zvezi z reševanjem bivalnih razmer Romov, ki živijo na njenem območju, pri tem pa v izvajanje aktivnosti, opisanih v nadaljevanju vključevala tako predstavnike Romov kot lastnike zemljišč. Občina je opozarjala, da trenutno veljavna zakonodaja ne omogoča izvajanja 5. člena ZRomS-1 in je mnenja, da je za realne rezultate potrebno dopolniti že vzpostavljen sistem s pripravo posebnega interventnega zakona. Tako gradbena zakonodaja kot tudi predpisi, ki urejajo ravnanje s stvarnim premoženjem lokalnih skupnosti, še vedno ne omogočajo nakupa zemljišč za Rome in legalne priključitve nelegalnih gradenj znotraj romskih naselij na komunalno opremo. Skladno z zakonom, ki ureja stvarno premoženje države in samoupravnih lokalnih skupnosti, smejo lokalne skupnosti pridobivati le nepremičnine, ki jih potrebujejo za opravljanje izvirnih nalog, brez nepotrebnih zalog. Zakon, ki ureja graditev, pa prepoveduje priključevanje nelegalnih gradenj na komunalno infrastrukturo in tudi prodajo nelegalno pozidanih zemljišč, razen če se pravni posli sklepajo zaradi izvedbe legalizacije. Lastniki zemljišč, na katerih stoji romsko naselje, želijo zemljišča prodati občini, ki pa jih ne more odkupiti, saj bi šlo za posle s pravno napako in posledico vprašljive veljavnosti, sočasno bi odkup pomenil tudi prehod bremena in odgovornosti legalizacije zgrajenih stavb na lokalno skupnost. S situacijo je na sestanku predstavnikov občine s predstavniki Krajevne skupnosti Cerklje ob Krki, opravljenem v mesecu septembru 2019, seznanjen tudi predstavnik lastnikov zemljišč, na katerih je romsko naselje.

V letu 2019 je občina:

- sofinancirala izvajanje programov javnih del pri izvajalcu CSD Posavje, enota Brežice v obliki programa »Pomoč Romom pri socializaciji«, v katerega je vključena ena oseba, ki npr. skrbi za ozaveščenost in vzdrževanje osnovnih higienskih navad osnovnošolske populacije otrok;
- sofinancirala izvajanje programa javnih del pri izvajalcu Osnovna šola Cerklje ob Krki v obliki programa »Pomoč pri učenju in druga pomoč otrokom, učencem, dijakom in drugim udeležencem izobraževanja«, v katerega je vključena ena oseba iz romskega naselja, ki skrbi za redno vključevanje učencev v izobraževalni proces, večjo vključenost otrok v program vrtca in izvajanje aktivnosti za lažje sledenje učnemu procesu;
- finančno pokrila plačilo letnega prispevka OŠ Cerklje ob Krki za nakup šolskih potrebščin za romske učence in za pokrivanje materialnih stroškov za dodatno delo z romskimi učenci.
- iz proračunskih sredstev (kot vsako leto) za večjo sprejemljivost romske populacije namenila odškodnino krajevni skupnosti Cerklje ob Krki za obnovo in izgradnjo infrastrukture s ciljem večanja sprejemljivosti romske populacije v krajevnem okolju.

Občina Cankova v letu 2019 ni izvedla nobenih večjih aktivnosti, ki se nanašajo na romsko skupnost, razen tega, da je omogočila v romskem naselju Krašči vsem gospodinjstvom priklop na električno energijo in sprejela OPN, ki vključuje vsa romska naselja v občini. Največ težav je imela občina s prostorskim urejanjem v naselju, saj so posamezni objekti zgrajeni na črno in v nekaterih primerih tudi na zemljiščih, ki niso v lasti graditelja, zato bo potrebno izdelati in naročiti občinski podrobni prostorski načrt (OPPN), kar pa občini predstavlja velik problem zaradi zagotavljanja finančnih sredstev za odpravo nastale situacije. V preteklih letih je občina na področju infrastrukture romskim prebivalcem uredila dostop do vseh romskih naselij, ki je urejen z asfaltiranimi cestami, v samih naseljih pa so ceste zadovoljivo gramozirane. V večini primerov imajo romska gospodinjstva nabavljene zabojnike za mešane komunalne odpadke in rumene vreče za zbiranje odpadne embalaže, v nekaterih naseljih pa je občina namestila še dodatne večje zabojnike.

Občina Črenšovci je v letu 2019 izvedla čistilno akcijo v obeh naseljih in finančno poravnala vse odvoze različnih kosovnih in ostalih (tudi nevarnih) odpadkov na ustrezne deponije. Prav tako je v letu 2019 sproti izvajala deratizacijo in dezinsekcijo naselij. V prednovoletnem času občina vsako leto obdari romske otroke, ob 8. marcu pa tudi vse žene. Občina je dvakrat, skupaj s koncesionarjem, medobčinskim inšpektoratom in svetniki, organizirala skupen sestanek v romskem naselju, na katerem so udeleženci obravnavali problematiko odlaganja smeti in

neplačevanja odvoza odpadkov, saj je želja občine ozavestiti prebivalce in jim omogočiti zdravo življenjsko okolje.

Občina Črnomelj je v letu 2019 izvedla kar nekaj ukrepov v zvezi z urejanjem in opremljanjem romskih naselij, in sicer je bila izvedena celotna gradnja in nadzor fekalne kanalizacije Vinica – Drenovec, asfaltiranje javne poti v romskem naselju Lokve, v zvezi z opremljanjem novih zemljišč v romskem naselju Kanižarica so bili izvedeni zakoličba, tamponiranje in asfaltiranje priključka na regionalno cesto ter postavljen prometni znak »STOP«, v okviru »Ureditve odseka »Črne točke Črmošnjice – Črnomelj« pa je bilo izvedenih še 60m manjkajočega pločnika pod podvozom pod železnico. Investicija sicer ni bila izvedena v samem romskem naselja Lokve, je pa z izvedbo investicije zagotovljena varna in neposredna povezava romskega naselja Lokve s samim mestom Črnomelj. Občina poskuša čim več romskih prebivalcev prepričati v legalizacijo objektov in s tem v urejanje lastniških razmerij. Gre za urejanje lastništva zemljišč, ki so v občinski lasti in na katerih so postavljeni nelegalni objekti. V letu 2019 je bilo sklenjenih 6 prodajnih pogodb. V prodajnih pogodbah občina omogoča obročno odplačevanje kupnine. Problematika na področju urejanja lastništva je zelo kompleksna, posebej pa je potrebno izpostaviti medsebojna nerazumevanja oziroma spore in slabe sosedske odnose med Romi, kar zelo otežuje urejanje lastništva in posledično legalizacijo stanovanjskih objektov. Prav tako Romi nimajo zadostnih finančnih sredstev za celoten postopek legalizacije. Že sama dokumentacija (projekt) stane nekaj tisoč evrov, za kar pa dodeljena denarna socialna pomoč ni dovolj.

Občina Dobrovnik je v letu 2019 predvsem nadaljevala z aktivnostmi multidisciplinarnega tirma, ki se je vzpostavil v letu 2018 na podlagi sodelovanja z UN v okviru projekta Nacionalne platforme za Rome (SIFOROMA2). Namen multidisciplinarnega tirma je kontinuirano spremljanje romskih družin, medsebojno obveščanje in pravočasno celovito ukrepanje, kadar katera koli od pristojnih institucij zazna določen izziv oziroma oviro, ki bi lahko preprečevala ali upočasnjevala opolnomočenje romskih otrok za samostojno, odgovorno in zdravo življenje ter prispevek k skupnosti. Multidisciplinarni tim, katerega koordinator je občina, je zasnovan na dveh nivojih:

- ožji tim, ki ga sestavljajo predstavniki Občine Dobrovnik, Dvojezične osnove šole Dobrovnik in vrtca, Dvojezične osnovne šole II Lendava, Centra za socialno delo Lendava, Zdravstvenega doma Lendava ter romska svetnica Občine Dobrovnik in se sestaja 1 x do 2 x letno z namenom spremljanja stanja, trendov, ukrepov in učinkov v zvezi z razvojem romskih otrok in njihovih družin v občini Dobrovnik (preventivno delovanje) ali po potrebi, ko ena od ustanov zazna izzive oziroma ovire v razvoju otroka (kurativno delovanje);
- širši tim, ki ga sestavljajo Center za šolske in obšolske dejavnosti Murska Sobota, Ljudska univerza Lendava, Policijska postaja Lendava, Svet romske skupnosti Republike Slovenije, Zveza Romov Slovenije, Zveza za razvoj romske manjšine – Preporod, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Urad za delo Murska Sobota, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Območna enota Murska Sobota. Širši tim je sklican po potrebi in za celovito strateško naslavljanje tematike.

V mesecu februarju 2019 je bil sklican sestanek ožjega multidisciplinarnega tirma. Glede na razpravo se je ožji tim strinjal, da je potrebno pri romskih otrocih, ki so v rejništvu, preučiti možnosti stikov in kje bi ti potekali, za kar je pristojna institucija CSD. Ostalih problemov, povezanih z romskimi otroki, niso zaznali. Potrebe po sklicevanju širšega tima v letu 2019 občina ni zaznala.

V letu 2019 so bili izvedeni tudi manjši posegi v sklopu rednega vzdrževanja površin in infrastrukture v obeh naseljih, izvajal pa se je tudi socialno-humanitarni program pomoči romski skupnosti.

Občina Grosuplje se je v letu 2019 osredotočala na izboljšanje infrastrukturnih razmer v romskih naseljih in na dva osnovna programa, namenjena izključno romski populaciji:

- Izobraževanje odraslih pripadnikov romske skupnosti,
- Preprečevanje in preseganje socialne izključenosti Romov v Občini Grosuplje.

V občini so štiri romska naselja (»Smrekec I«, »Smrekec II«, »Oaza« in »Pri Nikotu«). Naselja se ne širijo več, se pa ureja infrastruktura v naseljih. Občina je v preteklosti za te namene pridobila tudi sredstva na razpisu MGRT. Poleg infrastrukturnih ukrepov je občina v letu 2019 v obsegu

glede na veljavni in sprejeti proračun nudila romskemu prebivalstvu tudi različne oblike pomoči, kot so npr.:

- enkratna socialna pomoč v obliki denarja, plačila položnic ali nakupa življenjskih potrebščin,
- subvencionirana kosila v šoli,
- subvencioniranje šolskih potrebščin ipd.

Tako kot ostalim občanom, ki to potrebujejo, se tudi romskemu prebivalstvu namenjujejo sredstva za obvezno zdravstveno zavarovanje, subvencioniranje profitnih najemnin, kritje stroškov pogreba pokojnih, denarno darilo ob rojstvu novorojenca, otroci so vključeni v šolski prevoz, ki se izvaja s kombiniranimi vozili (postajališča so v vseh romskih naseljih) ipd. Občina Grosuplje podpira, razvija in nadgrajuje različne programe, namenjene romski populaciji. V največjem izmed štirih romskih naselij, v Smrekcu, je občina že leta 2006 postavila mobilni objekt, v katerem se odvijajo različni preventivni programi. Občina je objekt postavila z namenom, da bi romskim otrokom omogočila pridobitev potrebnih veščin in znanj, ki jih potrebujejo za učinkovitejše vključevanje v redne oblike šolanja, napredovanje v šoli in posledično za hitrejši vstop na trg dela in večjo socializacijo. Aktivnosti so namenjene šoloobveznim in predšolskim otrokom in se primarno osredotočajo na nudenje učne pomoči v sodelovanju z OŠ Louisa Adamiča Grosuplje, VVZ Kekec Grosuplje in Mestno knjižnico Grosuplje. Projekt se je nadgrajeval in kontinuirano potekal v letih od 2015 do 2019. Ker je bil mobilni objekt v preteklem obdobju večkrat poškodovan (vlomi, kraje, razbita okna in vrata), je občina poskrbela za nujna popravila in vzdrževanje. Konec leta 2014 je v objektu zaživel nov projekt – integracija romskih predšolskih otrok v javni vrtec, ki ga izvajajo vzgojiteljice javnega zavoda. Nadaljeval in nadgrajeval se je v obdobju od leta 2015 do leta 2019.

Občina financira tudi preventivne programe, namenjene Romom, in sicer preko javnih razpisov, pa tudi preko pristojnega CSD, ki izvaja in koordinira posamezne programe (Jutro nove misli, Tikno them). Programi so namenjeni predvsem romskim otrokom in mladini. Izvajani so bili tudi v letu 2019.

Občina Kočevje se je tudi v letu 2019 aktivno ukvarjala z vprašanji romske problematike na najmanj štirih področjih, in sicer:

- bivanjske razmere v romskih naseljih (osnovno komunalno opremljanje posameznih romskih naselij: voda, elektrika, komunalna; parcelacije in spreminjanje OPN za potrebe legalizacije);
- izobraževanje (sodelovanje z osnovnimi šolami in ljudsko univerzo, sodelovanje z vrtci);
- zaposlovanje (sodelovanje s pristojnim CSD in Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ));
- preprečevanje kaznivih dejanj (inšpekcijske službe, kontrola nad črnimi gradnjami, kontrola nad okoljevarstvenimi vprašanji, kontrola nad zapuščenimi živalmi, sodelovanje s Policijo in medobčinskim inšpektoratom; vzpostavitev video-nadzora na izpostavljenih mestih; varnostne službe, ki delujejo in izvajajo naloge fizičnega varovanja nad izpostavljenimi mesti).

Zaradi problema zaposlitve osebe na delovnem mestu, ki rešuje vprašanja romske problematike, je bilo to delovno mesto dalj časa nezasedeno in se je zapolnilo junija 2019.

V letu 2019 so bile izvedene naslednje aktivnosti za reševanje bivanjske problematike v romskem naselju Trata:

- izdelana je bila kompletna projektna dokumentacija in program opremljanja romskega naselja Trata, za kar so bila pridobljena vsa gradbena in ostala dovoljenja; realizirana dovoljenja glede vzpostavitve električne energije; izdelana protihrupna ograja; izvedena parcelacija. Za realizacijo ostalega dela projekta bi občina potrebovala dodatna sredstva v višini približno 150.000 evrov (izgradnja vodovodnega in kanalizacijskega sistema). Občina se je pri tem soočala s težavami, saj so Romi na omenjenem mestu že več generacij, kar je predstavljalo dodaten problem pri preselitvi družin na opremljene parcele.
- občini je uspelo omejiti območje romskega naselja Trata in zgraditi protihrupno ograjo, ki ločuje bivalni del romskega naselja Trata od industrijske cone; gre za pionirski projekt dobave električne energije v romsko naselje, kar pomeni, da se v primeru neplačevanja energije dostop lahko onemogoči preko daljinskega odklopa; delavci Elektra ne bodo več imeli stika s prebivalci romskega naselja, saj je tudi sam priklop daljinsko voden, nedovoljen poseg v

električno omarico pa pomeni odklop celotnega naselja. Občina je poudarila, da je z urejanjem tega romskega naselja namen predvsem pridobiti in vzpostaviti plačilno disciplino in prebivalce naučiti racionalne porabe javnih dobrin.

Občina Krško je bila tudi v letu 2019 aktivna na področju izboljšanja položaja romske skupnosti v občini. Tako v največjem romskem naselju Kerinov Grm še vedno poteka legalizacija romskih objektov. Proces, ki se je začel leta 2007, še ni dokončan. V tem času je bilo legaliziranih že 17 romskih hiš. To pomeni, da so Romi postali lastniki zemljišča, na katerih stojijo njihove hiše, da so pridobili gradbeno dovoljenje za svoje objekte in da so se legalno priključili na obstoječo komunalno infrastrukturo. Cena gradbenega zemljišča za Rome znaša 7 evrov/m², kar je zelo ugodno. Pogodbe o odkupih so praviloma na obroke, ki omogočajo večletno odplačilo, vsi Romi niso redni plačniki, svoje obveznosti odplačujejo zelo neredno ali sploh ne. Tako posamezni Romi postajajo veliki dolžniki. Občina zaračunava zakonite obresti, izterjava pa ni možna. Poleg tega se pojavlja tudi problem pomanjkanja stavbnega zemljišča (gradbenih parcel) v naselju. Kapaciteta naselja je omejena, širitev naselja je zelo težko izvedljiva, saj je to obdano s samimi kmetijskimi zemljišči. Vse več romskih družin išče možnost odhoda/izselitve iz romskega naselja in vključitev v okolje z večinskim prebivalstvom.

Romsko naselje Kerinov Grm je v dobrem delu že komunalno urejeno. V naselju je urejena oskrba z elektriko, do hišnih pip je pripeljana pitna voda, urejene so dostopna cesta do naselja kot tudi ulice v naselju. Urejeno je tudi avtobusno postajališče. Od infrastrukture manjka še kanalizacija. Občina je konec leta 2019 pilotno vgradila tri male komunalne čistilne naprave za tri stanovanjske hiše. V kolikor se bo zadeva obnesla, se bo s to prakso nadaljevalo.

Občina je poročala, da so v romskem delu naselja Drnovo še vedno neurejeni lastniški odnosi. Parcela, ki jo je pred časom kupila občina, je še vedno v lasti občine. Na predmetni parceli že stojijo romske hiše, večinoma nelegalne. Problemi so pri oskrbi z elektriko, vodo in kanalizacijo. Vse dobrine so v naselju, kljub temu se nekatere družine nočejo priključiti, nekatere pa ne morejo, ker so hiše nelegalne oziroma nimajo gradbenega dovoljenja. Tudi sami Romi niso enotni glede parcelacije. Del naselja ima težave s sosedno parcelo, ki je v lasti fizične osebe, jo pa delno že zasedajo romski objekti. Trenutno potekajo pogajanja z lastnikom v smislu, da vsaka romska družina odkupi del parcele, ki ga zaseda. Občina je vseskozi prisotna, vendar zaradi nesodelovanja Romov zadeve še čakajo.

Občina je v svoji sprejeti strategiji na tem področju zapisala, da se v kratkoročnem obdobju razreši tudi status naselja Loke, ki leži na zasebni lastnini. Tam je zelo močno prisotna psihoza preselitve. Romi se zavedajo, da so na tujem in da bodo enkrat morali oditi. Občina si prizadeva, da bi tam živečim ljudem (družinam) omogočila nakup nepremičnin na lokacijah izven romskih naselij. V letu 2018 je prišlo do skupnega nastopa občine in romske družine z Lok pri nakupu objekta, ki je sedaj v skupni lasti, romska družina pa naj bi svoj dolg odplačevala obročno. Občina je opozorila, da po novi zakonodaji to ni več možno, saj je problem nastal z novim zakonom, ki ureja stvarno premoženje države in samoupravnih lokalnih skupnosti, ki ne predvideva obročnega odplačevanja in zato pod vprašaj postavlja obstoječ način legalizacije tudi v naselju Kerinov Grm. Romi sami so po oceni občine večinoma kreditno nesposobni. Tudi preostale romske družine z Lok bi želele po tem vzorcu poiskali rešitev svojega stanovanjskega problema, vendar niso finančno sposobni in potrebujejo pomoč.

Na lokaciji Rimš že vrsto let živijo romske družine, ki za to nimajo nobene prave podlage. Lokacija nima elektrike, pitne vode, kanalizacije, gre pa za 100 % kmetijsko zemljišče, ki je v lasti gospodarske družbe, ki zahteva izselitev Romov. Iščejo se tudi načini preselitve tam živečih družin. Na Rimšu občina zagotavlja pitno vodo z dovozom v gasilskih cisternah. Občina podpira tudi izvajanje različnih preventivnih programov in vsebin, ki so namenjene pripadnikom romske skupnosti. V ta namen je občina že pred leti zagotovila postavitve večnamenskega objekta v največjem romskem naselju Kerinov grm, v letu 2019 pa ga je sanirala in nabavila tudi potrebno opremo.

Občina Lendava pri izvajanju ukrepov, ki se nanašajo na romsko skupnost, sodeluje z vsemi organizacijami, ki rešujejo posamezna vprašanja in izvajajo različne aktivnosti s ciljem

vključevanja pripadnikov romske skupnosti v širšo družbeno skupnost. Ukrepe večinoma izvajajo posamezne organizacije, občina pa njihovo delo usmerja in jim nudi pomoč, hkrati pa tudi sofinancira posamezne aktivnosti. Občina je partner Ljudske univerze (LU) Lendava v projektu VNRC Dolinsko, zato je tako posredno kot neposredno vpletena v vrsto aktivnosti, ki jih LU Lendava izvaja s ciljem opolnomočenja pripadnikov romske skupnosti. Tudi sodelovanje z Natašo Horvat, romsko svetnico, je na izjemno visoki ravni, saj predstavlja pomembno vez med romsko skupnostjo in zaposlenimi na občini. Občina je v letu 2019 spodbujala različne organizacije za izvajanje naslednjih aktivnosti, ki se nanašajo na romsko skupnost, pri nekaterih pa je kot partner v projektu ali kot ustanovitelj tudi sodelovala:

- spodbujanje Rominj za aktivno vlogo v romski skupnosti – izvedba delavnic v VNRC Dolinsko z različnimi strokovnjaki;
- spodbujanje zdravega življenjskega sloga med odraslimi Romi – izvedba delavnic v VNRC Dolinsko (sodelovanje z Zdravstvenim domom Lendava);
- različne delavnice za otroke v romskem naselju (sodelovanje CŠOD z LU Lendava in Občino Lendava v projektu VNRC Dolinsko);
- učna pomoč za osnovnošolce (občina sofinancira (med letom) in financira (v času počitnic) študentsko delo, LU Lendava pa študente usmerja pri delu z ranljivimi ciljnim skupinami, predvsem pri organizaciji in izvajanju različnih taborov in učne pomoči);
- različne delavnice za odrasle Rome, v katerih se promovira pomen izobraževanja, zaposlovanja ter svetovanja in informiranja, ki se izvajajo neposredno v naselju (v večnamenskem objektu);
- sofinanciranje izvedbe zimskega in poletnega tabora v naselju (študentsko delo);
- podpora pri izvedbi Parade učenja, kjer se je predstavila tudi romska skupnost in projekti, ki se izvajajo z namenom opolnomočenja pripadnikov romske skupnosti;
- usmerjanje dela zavodov in spodbujanja sodelovanja med zavodi z namenom reševanja tekoče problematike romske skupnosti;
- interventni sestanek zaradi kršenja javnega reda in miru na prireditvi Bogračfest (interventnega sestanka s pripadniki romske skupnosti in policijo se je udeležil tudi župan);
- aktivna udeležba na različnih dogodkih, ki jih organizira romska skupnost ali organizacije, ki se aktivneje ukvarjajo z vključevanjem pripadnikov romske skupnosti v širšo družbeno skupnost;
- sodelovanje pri organizaciji in izvedbi obiska Božička v romskem naselju (udeležil se ga je tudi župan).

Občina ocenjuje, da negativnih izkušenj in ovir skorajda ni, se je pa vzpostavil konkreten dialog med organizacijami, romsko skupnostjo in občino, tako da se lahko hitreje in učinkoviteje rešuje tekoča problematika. Občina kot še posebej koristno ocenjuje, da ima informacije vseh zavodov in organizacij in da lahko ustrezno ukrepa pri reševanju posameznih težav.

Občina Metlika je v letu 2019 izvajala ukrepe in aktivnosti skladno s sprejetim proračunom občine. Izvedene so bile naslednje aktivnosti:

- urejanje poti v romska naselja,
- sofinanciranje zaposlitev preko javnih del, kjer so bili vključeni brezposelni Romi,
- sofinanciranje romskega oddelka v Otroškem vrtcu Metlika,
- plačilo obveznega zdravstvenega zavarovanja brezposelnim,
- plačilo šolskih prevozov in drugo.

V Otroškem vrtcu Metlika je oblikovan oddelek, ki ga obiskujejo otroci Romi. V oddelku se izvaja 20-urni program in poteka od ponedeljka do petka, od 8. do 12. ure. V vrtec otroke pripelje in odpelje kombi, spremlja pa jih tudi romska pomočnica. Vsakodneven prenos informacij poteka ob predaji otrok v naselju, saj je udeležba na roditeljskih sestankih slaba. Otroci se udeležujejo vseh predstav in prireditev ter ob Dnevu Romov pripravijo prireditev.

V občini sta dve osnovni šoli, in sicer Metlika in Podzemelj. Na obeh šolah sta zaposleni romski pomočnici in javni delavki, ki otrokom pomagata pri učenju, domačih nalogah, spremljata jih na poti domov ipd. Otroci, ki prihajajo v šolo redno in imajo s strani staršev podporo, imajo do šole primeren odnos, kar se kaže pri napredovanju v višji razred. Velikokrat pa je učni neuspeh povezan s pogosto odsotnostjo od pouka, z domačim nedelom in neodgovornim odnosom do šolskega dela. Nekaj učencev Romov pa je tudi problematičnih – neprimerno vedenje, predčasno

odhajanje iz šole, razgrajanje, nasilno obnašanje in ustrahovanje sošolcev. Kljub pogovorom o šolskih pravilih in primernem vedenju, se stanje ne izboljša, saj na strani staršev ni podpore. Starši se ne udeležujejo roditeljskih sestankov, kar kaže na nezanimanje za vedenje in učenje njihovih otrok. Pri navezovanju stikov s starši imata posebno vlogo romska pomočnica in javna delavka, ki je prav tako Rominja. V osnovnih šolah in na poti v šolo občina opaža, da se stopnjuje nasilje. Romi ustrahujejo mlajše otroke, izsiljujejo denar, motijo voznika avtobusa med vožnjo, v avtobus mečejo kamenje.

Romski otroci so vključeni tudi v aktivnosti, ki jih izvaja Društvo prijateljev mladine Metlika. V mesecu decembru so predšolski otroci obdarjeni, nekaj otrok pa je vključenih v projekt »Botrstvo«. Posebna pozornost se namenja otrokom oziroma družinam, ki svoje otroke redno pošiljajo v šolo, hodijo na roditeljske sestanke, otroci pa se v šoli trudijo na učnem in vzgojnem področju. Nekaj romskih otrok je bilo na letovanju, kar občina ocenjuje kot velik napredek. Sodelovanje občine poteka tudi z drugimi vladnimi in nevladnimi institucijami in organizacijami (Rdeči križ Metlika, Policija, Zavod za zaposlovanje, Zdravstveni dom, Center za socialno delo...).

Občina za izboljšanje položaja romske skupnosti sofinancira zaposlitve preko javnih del in sicer, v obeh osnovnih šolah in vrtcu. Zaposleni obiskujejo romska naselja in prebivalcem pomagajo pri socializaciji. Zaposlena v vrtcu spremlja otroke na poti v in iz vrtca ter je vez med starši in vrtcem, saj se večina staršev ne udeležuje sestankov.

V Občini Metlika je nekaj romskih družin, ki so se naselile po vaseh. Vaščani kršitve prijavljajo policiji in inšpekcijskim službam, vendar se stanje ne izboljša, saj jih Romi ne upoštevajo. Na dvoriščih kopičijo smeti, dele odsluženih avtomobilov, v kontejnerje odlagajo smeti, ki tja ne sodijo, ponoči pa z glasno glasbo in divjo vožnjo motijo nočni mir. Občani so resnično razočarani, počutijo se nemočne, predvsem pa drugorazredne.

MO Murska Sobota je sprejela OPN za celotno območje občine in na vseh nivojih prostorskega načrtovanja upoštevala tudi romsko populacijo s svojimi bivalnimi okoliši. Za naselje Pušča so bila zagotovljena nova stavbna zemljišča, saj se je že več let ugotavljalo potrebe po širitvi naselja z novimi stavbnimi zemljišči, namenjenimi za gradnjo.

Vsa romska naselja so infrastrukturno urejena. Naselje Pušča ima urejeno vodo, elektriko, kanalizacijo, odvoz smeti, ceste, zagrajen večnamenski kulturni objekt, urejeno nogometno igrišče, vrtec, gasilski dom, razsvetljava. Romska skupnost je zelo dobro integrirana v lokalno okolje. Romske organizacije in društva se enakovredno prijavljajo na razpise, ki jih objavi občina, komisija za romska vprašanja pa se aktivno vključuje v razreševanje romskih vprašanj. V letu 2019 je občina sprejela OPPN za novo ureditev stanovanjskega območja v naselju Pušča. Na področju investicij je bil zgrajen plato pred kulturnim domom in nabavljena igrala za otroško igrišče. Občina je odkupila nekaj zemljišč, na področju socialnega varstva pa so se Romom, kot vsem občanom, dodeljevale enkratne denarne pomoči.

MO Novo mesto izvaja ukrepe, začrtane z lastno strategijo reševanja problematike vključevanja pripadnikov romske skupnosti. Večino svojih aktivnosti je v letu 2019 usmerjala v izvajanje regijskega projekta prostorske in komunalne ureditve romskega naselja Žabjak – Brezje. V pripravo prostorskega načrta za prenovu tega romskega naselja so bili vključeni vsi zainteresirani deležniki, posebej tudi krajanji v vplivnem območju naselja, ki so sooblikovali rešitve. Urejanje infrastrukture se je začelo leta 2019. Zgrajena je bila večnamenska stavba skupnostnega centra, ki je v prostor umeščena na osrednjo lokacijo pri uvozu v romsko naselje Brezje. Je v gravitacijskem središču Žabjaka in Brezja, postavljena pa je na degradirano zemljišče, ki je v naravi plato, na katerem so se pred tem odlagali odpadki in parkirali odsluženi avtomobili. Poleg skupnostnega centra je bila izvedena komunalna prenova širšega območja, ki je obsegala rekonstrukcijo priključka kategorizirane občinske javne ceste, ob kateri je bil med obstoječim vrtcem in novim skupnostnim centrom zgrajen pločnik za pešce. Rekonstrukcija ceste je bila izvedena tako, da je omogočen krožni promet za šolske avtobuse, urejeno je avtobusno postajališče, zgrajena pa je tudi javna razsvetljava. Izkušnje prve faze prenove romskega naselja so izjemno pozitivne, stanovalci prenovo sprejemajo in v okviru svojih možnosti pri njej sodelujejo. Podrobneje so aktivnosti v zvezi z regijskim projektom prostorsko-komunalne ureditve romskega

naselja Žabjak – Brezje v letu 2019 predstavljene v posebnem podpoglavju v okviru poglavja 5.5. V zvezi z ostalimi romskimi naselji je občina v letu 2019 izvedla sanacijo večnamenskega centra v romskem naselju Poganski vrh, redno pa se je izvajalo tudi stvarnopravno urejanje in geodetsko urejanje romskih naselij po pobudah in predlogih občanov.

Občina Puconci je tudi v letu 2019 na področju vzgoje in izobraževanja v okviru programa javnih del (program »pomoč Romom pri socializaciji«) sofinancirala zaposlitev ene osebe, šola pa ima zaposleno tudi romsko pomočnico (zaposlena preko CŠOD). Obe zaposleni opravljata naloge nudenja pomoči otrokom in učencem pri integraciji v vrtec in šolo, pomoči pri učenju, delanju domačih nalog, pri pripravi na pouk oziroma vzgojno delo v vrtcu, pomoči pri odpravljanju jezikovnih težav itd. V okviru priprave OPN je občina predvidela širitev poselitvenega območja in so podane pobude za širitev ob že obstoječem romskem naselju v Dolini, Kuštanovcih in Zenkovcih.

Občina Rogašovci je bila tudi v letu 2019 aktivna na področju reševanja romske tematike v vseh sferah življenja romske populacije in je reševala težave posameznikov, kolikor je bilo to v moči in pristojnosti občine. Občina sicer nima posebne postavke za izvrševanje ukrepov za Rome, vsako proračunsko leto pa ima predvidena sredstva za posamezne projekte. Tako je v letu 2019 uredila:

- romsko naselja v Ropoči – strojna dela,
- igrišče v romskem naselju Serdica,
- elektromontažna dela na javni razsvetljavi za ureditev javne razsvetljave v romskem naselju Serdica,
- nadaljuje se izdelava OPPN PE 6 romski zaselek Kosednarov breg,
- nadaljuje se izdelava OPPN SE 9 – Serdica.

Občina je poleg tega namenjala tudi socialne transfere za ureditev bivalnih razmer in pomoč pri nakupih šolskih potrebščin, ki sicer niso namenjeni le romski populaciji, vendar jih v največji meri koristijo ravno pripadniki romske skupnosti.

Občina Tišina je ponovno sporočila, da tudi v letu 2019 ni izvajala posebnih aktivnosti samo za romsko naselje ampak je, kot do sedaj, ko je šlo za izvedbo kakšnih investicij oziroma projektov, to naselje vključevala povsem enakovredno kot vsa ostala naselja v občini. Tako je tudi v romskem naselju zgrajena kanalizacija, vodovod, asfaltno omrežje, pločniki, ulična razsvetljava, telefonske povezave, internet, različna romska društva pa se enakovredno vključujejo v razpise, ki jih objavlja občina. Občina je ob sprejemanju OPN želela zagotoviti območje za širitev romskega naselja na zemljiščih, ki so v lasti Romov, vendar s strani pristojnih državnih organov ni dobila soglasja. Širitev je občina zagotovila na drugem območju in predvidela OPPN, ga deloma izvedla, vendar pa sedaj ne more izvesti investicije komunalne ureditve, saj lastniki tistih zemljišč ne želijo prodati. Občina je opozorila, da ni samo lokalna skupnost pristojna, da skrbi za aktivnosti, povezane z romsko skupnostjo, ampak da bi država morala zagotoviti vsaj pomoč, ne pa da vse poskuse občin le še dodatno otežuje.

Občina Trebnje je v letu 2019 financirala dva programa javnih del, v katera so bili vključeni pripadniki romske skupnosti, in sicer v okviru programa za pomoč pri socializaciji. Osebi sta bili zaposleni v OŠ Trebnje in CSD (enota Trebnje). Projekt »Nogometno igrišče« ni bil realiziran, saj občina čaka javni razpis MIZŠ, ki je predviden v letu 2021. Občina je zaključila postopek legalizacije za enega zainteresiranega stanovalca v naselju Vejar, financirala pa je tudi romsko društvo Romano drom. Občina je s finančnim prispevkom sodelovala pri različnih programih in aktivnostih ostalih institucij in organizacij npr. šola za romske starše (izvajalec Vrtec Mavrica Trebnje, poletni tabor za romske otroke (izvajalec CSD), projekt dnevnega centra Kher Šu Beši, ki je namenjen otrokom in mladostnikom v naselju Vejar (izvajalec CSD). Občina je krila stroške najema prostorov za delovanje Vrtca Mavrica Trebnje, Enote Romano, dodeljevala enkratno občinsko denarno pomoč družinam in skrbela za deratizacijo in dezinsekcijo naselja Vejar.

Občina Turnišče je v letu 2019 izvedla deratizacijo romskega naselja, zagotavljala stalno pobiranje smeti (tedensko) in njihov odvoz na deponije in na regijski zbirni center, nakup novega bivalnega kontejnerja (prejšnjega je stanovalec, namesto da bi ga počistil, enostavno zažgal), nabavo in zasaditev dreves (zasaditev dreves so opravili člani romske skupnosti), sofinancirala

je dejavnosti romskega društva Gitano. Občina je opozorila, da ima poleg vseh nalog, ki jih izvaja in za njihovo izvedbo zagotavlja finančna sredstva, stalne težave z neplačevanjem storitev in drugih obveznosti romske populacije (vmes so le redke izjeme), ne prejme pa nobenih dodatnih finančnih sredstev s strani države. Občina si bo tudi v prihodnje prizadevala za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti v občini in zagotavljala finančna sredstva (načrti za povezavo s kolesarsko stezo, opremljanje naselja, deratizacija, odvoz nakopičenih smeti, azbestnih kritin itd.), želi pa si vsaj javnih razpisov, kamor bi se lahko prijavila za dodatna sredstva.

V primeru **večjih mestnih občin** kot so Ljubljana, Maribor, Velenje in Celje, kjer živijo pripadniki romske skupnosti, ki so se večinoma priselili iz držav bivše skupne države (Jugoslavije) v zadnjih desetletjih 20. stoletja iz ekonomskih razlogov, ni mogoče govoriti o poselitvi v »izoliranih romskih naseljih«, ampak je poselitev razpršena in mešana z ostalimi prebivalci občin. Kljub temu so glede na dejansko stanje v posamezni občini tudi med temi občinami razlike v njihovem pristopu k naslavljanju izzivov.

O uspešni integraciji v družbo in vpetosti v sosedsko sobivanje je tudi v letu 2019 poročala **Mestna občina Velenje**, kjer ni zaznani nobenih izzivov. Občina ima sprejeto Strategijo razvoja socialnega varstva v Mestni občini Velenje za obdobje od 2014 do 2020, v okviru katere je na voljo vrsta storitev in programov s področja socialnega varstva, ki so namenjene ranljivim skupinam prebivalstva in jih izvajajo različne organizacije, dodatno pa jih sofinancira občina. Romi se v občini enakovredno vključujejo v družbo, življenje in delo. Občina verjame, da romska naselja dolgoročno niso rešitev in da je prihodnost edino v pravi integraciji romske skupnosti med večinsko prebivalstvo. Ranljivim skupinam prebivalstva je v občini na voljo vrsta storitev in programov s področja socialnega varstva, ki jih izvajajo različne institucije in organizacije.

Tudi **Mestna občina Celje** je v letu 2019 na področju socialnega varstva na podlagi zakonskih zahtev s svojimi programi oziroma s subvencioniranjem drugih izvajalcev, ki izvajajo socialno varstvene programe, zagotavljala učinkovite pomoči v sistemu socialnega varstva ljudem, ki so pomoči potrebni, ne glede na pripadnost posameznika. Občina je izvajala naloge, ki so ji po zakonu, ki ureja socialno varstvo, naložene, drugi zakoni in akti, pa določajo izvajanje dodatnih ukrepov na področju socialnega varstva in smernice za intenzivno vključevanje občine v programe in aktivnosti države. Občina je skrbela za dostopnost programov, podpirala delovanje invalidskih in nevladnih organizacij, ki delujejo po neprofitnih načelih, vključujejo prostovoljno delo in dobrotelost in s programi prispevajo k zmanjševanju socialnih stisk vsem občanom občine. Težav na tem področju občina ni zaznala.

Mestna občina Ljubljana je ponovno sporočila, da se glede na svojo demografsko strukturo ne sooča s specifično problematiko, ki bi se dotikala izključno romskega prebivalstva. Na območju občine sicer so predeli, kjer so naseljeni pripadniki romske skupnosti, vendar ni mogoče govoriti o tradicionalnih oziroma avtohtonih sklenjenih romskih naseljih ali romski skupnosti, saj gre za mešano zastopanost pripadnikov romske skupnosti z ostalimi prebivalci. Pripadniki romske skupnosti so s strani občine obravnavani enako kot ostali občani in občina zanje ne izvaja posebnih ukrepov. Pripadniki romske skupnosti se s programi svojih društev, tako kot vsi ostali, lahko prijavijo na različne javne razpise občine.

Tudi v **Mestni občini Maribor** se pripadniki romske skupnosti lahko vključujejo v vse programe in ukrepe, ki jih izvaja občina ali druge pravne osebe v lasti občine. V zvezi s stanovanjsko problematiko je občina poročala, da čeprav število deložacij iz stanovanj v lasti Javnega mestnega stanovanjskega sklada Maribor (JMSS Maribor) upada, je bila problematika v letu 2019 še vedno pereča in veliko najemnikov ne zmoglo rednega plačevanja obveznosti. Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcem Kralji ulice je tudi v letu 2019 nadaljevalo z aktivno podporo ranljivim posameznikom in družinam, ki jim grozi deložacija zaradi neplačevanja, neprimerne rabe stanovanja, konfliktov s sosedi ipd. Z aktivnim sodelovanjem društva in JMSS Maribor se je preprečilo nekaj deložacij ter tako občanom Maribora omogočilo, da so obdržali svoje bivališče in si finančno in psihosocialno opomogli. Tudi v prihodnje bo JMSS Maribor v sodelovanju z društvom še naprej izvajal antideložacijski program.

Z namenom izboljšanja položaja romske skupnosti in njihovega lažjega vključevanja v okolje, Mestna občina Maribor že šesto leto financira zaposlitev strokovne delavke, koordinatorice za romska vprašanja na pristojnem CSD. Ta skrbi za izboljšanje njihovega materialnega položaja, jim svetuje o možnostih iskanja zaposlitev, spodbuja otroke in mlade k izobraževanju, na podlagi česar se nato lažje vključijo na trg dela. Je nekakšen povezovalni člen med Romi, njihovimi družinami in romsko skupnostjo ter institucijami in občino. S skupnimi močmi se poskuša iskati rešitve na vseh področjih, kar vodi tudi k zagotavljanju nižje stopnje diskriminacije. Občina brezplačno oddaja poslovni prostor enemu od romskih društev, prav tako pa brezplačno oddaja poslovni prostor Znanstveno raziskovalnemu združenju za umetnost, kulturne in izobraževalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje. Čas brezplačne uporabe poslovnega prostora je do leta 2023. EPEKA z dovoljenjem občine v delu poslovnega prostora izvaja dodatne programe in aktivnosti, namenjene izvajanju VNRC. Izvajajo se programi in aktivnosti, ki vključujejo socialno izključene v okolje, med temi še posebej pripadnike romske skupnosti, to je odpravljati predsodke, okrepiti povezanost in vključenost, utrditi zavest pri čim večjem številu pripadnikov romske skupnosti, da so sistemi izobraževanj in raznovrstnih usposabljanj ter redna zaposlitev koristni in potrebni za dvig življenjskega standarda in podobno. Deluje po principu socialnega podjetništva z namenom zaposlovanja oseb iz ranljivih skupin (romske manjšine). Občina vsako leto sofinancira tudi zaposlitve preko programa javnih del, ki so namenjena ranjivejšim skupinam, kot so Romi, in z javnim interesom potrdi vse prispele vloge romskih društev. Občina opaža, da je glavna težava brezposelnost, za kar je največji problem nizka izobrazba pripadnikov romske skupnosti. Na območni službi ZRSZ jim pomagajo, enako kot vsem brezposelnim občanom, z ukrepi aktivne politike zaposlovanja, kot so izobraževanja za odrasle, javna dela in podpora socialnemu podjetništvu.

4. (SO)FINANCIRANJE ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI

4.1 PREGLED (SO)FINANCIRANJA ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI S STRANI DRŽAVNIH ORGANOV

V letu 2019 je bilo za potrebe izvajanja aktivnosti na področju izboljšanja položaja in socialnega vključevanja pripadnikov romske skupnosti s strani državnih organov namenjenih dobrih 6,5 milijonov evrov. Podrobnejši pregled sofinanciranja po organih od leta 2016 naprej je podan v **prilogi 2** tega poročila. V skupnem znesku so vsebovana sredstva integralnega proračuna in projektov, sofinanciranih iz sredstev EU. V letu 2020 se predvideva ohranitev sofinanciranja na ravni predhodnih let. V skupnem obsegu financiranja so zajeta tudi sredstva za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih (v letu 2019 so bila ta sredstva namenjena izključno za potrebe regijskega projekta urejanja naselja Žabjak – Brezje) in sredstva, ki jih državni organi namenjajo za predšolsko vzgojo in izobraževanje, za kulturne, založniške in medijske projekte oziroma dejavnosti, za sofinanciranje delovanja krovne organizacije romske skupnosti v Sloveniji in za programe aktivnosti organizacij romske skupnosti, v katere se združujejo pripadniki romske skupnosti. Sredstva se namenjajo tudi za spodbujanje zaposlovanja in socialnega vključevanja, zdravstvenega varstva, ozaveščevalne aktivnosti in za radijske in televizijske oddaje v okviru javne Radiotelevizije Slovenija.

4.2 (SO)FINANCIRANJE ZA POTREBE ROMSKE SKUPNOSTI S STRANI SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI

Tudi v letu 2019 so občine, kjer živijo Romi, UN poročale o namenih financiranja, ki jih za potrebe v zvezi z romsko skupnostjo zagotavljajo v občinskih proračunih¹³. Iz odgovorov občin je možno ugotoviti, da v večjem delu občine, kjer živijo Romi, ki so tam naseljeni tradicionalno in v večini primerov živijo v bolj ali manj neurejenih naseljih, v okviru občinskega proračuna namenjajo

¹³ Ob tem je potrebno ponovno pojasniti, da je UN zaprosilo za posredovanje informacij naslovil na 27 občin in prejel odgovore s strani 22 občin. Odgovori občin v zvezi s področjem sofinanciranja za potrebe romske skupnosti so se med seboj zelo razlikovali, saj so v nekaterih primerih vključevali konkretne podatke o višini sofinanciranja za posamezne namene, v drugih primerih pa so občine posredovale zgolj vsebinski prispevek o aktivnostih občine, brez podatkov o višini sofinanciranja ali pa so bili podatki o namenih sofinanciranja samo opisni. Nekatere občine podatkov o višini sofinanciranja niso poslale ali pa so bili ti samo delni.

znatna finančna sredstva, in sicer predvsem za ukrepe in aktivnosti, povezane s prostorskim urejanjem in komunalnim opremljanjem teh naselij.

Glede na pristojnosti občin je bilo torej največ ukrepov, ki so jih v letu 2019 izvajale občine, vezanih na prostorsko urejanje romskih naselij in komunalno opremljanje, še posebej v jugovzhodnem delu Slovenije pa še vedno predvsem na zagotavljanje osnovnih bivalnih pogojev ter s tem povezanih temeljnih človekovih pravic, kot sta dostop do pitne vode in sanitarij ter vprašanje zagotavljanja dostopa do električne energije. Večina občin, kjer so naselja neurejena, je poročala o visokih stroških, ki jih imajo zaradi neurejenosti naselij, in sicer občine financirajo deratizacije in dezinsekcije v romskih naseljih, odvoz smeti in odpadkov, ki dosegajo izredno visoke zneske, financirajo aktivnosti za vzdrževanje naselij (tudi npr. programe javnih del za urejanje naselij in zaposlovanje preko teh programov), nekatere občine pa zagotavljajo tudi postavitev infrastrukture v romskih naseljih (postavitev večnamenskih objektov) in financiranje tekočih stroškov te infrastrukture za potrebe izvajanja različnih preventivnih programov (t.i. mehkih vsebin), namenjenih pripadnikom romske skupnosti in njihovi aktivaciji ter večji socialni vključenosti. Nekateri občine celo sofinancirajo zaposlitev strokovnega delavca ali koordinatorja na pristojnem CSD (dodatni programi CSD). Večina občin omogoča vsem socialno ogroženim občanom dodeljevanje enkratne (občinske) denarne socialne pomoči, katere prejemniki so v nekaterih občinah večinoma prav pripadniki romske skupnosti. Enako kot ostalim socialno ogroženim prebivalcem tudi pripadnikom romske skupnosti, ki izpolnjujejo pogoje, občine omogočajo subvencioniranje kosil za otroke v šolah in subvencioniranje šolskih potrebščin, subvencioniranje neprofitnih najemnin, zagotavljanje šolskih prevozov otrok itd.

Tudi za leto 2019 je več občin izpostavilo problem pomanjkanja finančnih sredstev v občinskem proračunu glede na investicije, ki bi bile potrebne za urejanje komunalne infrastrukture v romskih naseljih, zato so občine odvisne od javnih razpisov MGRT za sofinanciranje tovrstnih projektov na podlagi zakona, ki ureja področje spodbujanja skladnega regionalnega razvoja. V zvezi s temi razpisi so nekatere občine izpostavile, da bil potreben nov oziroma dodaten model sofinanciranja za potrebe spodbujanja ureditve stanovanjske problematike izven romskih naselij, in sicer s ciljem večje in hitrejše integracije med ostalo prebivalstvo.

5. NAMESTO ZAKLJUČKA – KLJUČNE UGOTOVITVE NACIONALNE PLATFORME ZA ROME

UN poleg ostalih nalog, ki jih opravlja kot vladna služba skladno s svojim ustanovitvenim aktom¹⁴, opravlja tudi naloge nacionalne kontaktne točke za Rome v Republiki Sloveniji. Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020¹⁵ je namreč pozval države članice, da imenujejo nacionalno kontaktno točko ali uporabijo že delujoč organ in tako zagotovijo učinkovito spremljanje strategij ali celostnih ukrepov ter spodbujajo izmenjavo dobrih praks in pristopov vključevanja Romov.

Evropska komisija je jeseni 2015 na podlagi Okvirja EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020 in Priporočila Sveta o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah¹⁶ prvič objavila zaprt poziv za podporo nacionalnim platformam za Rome, ki je bil namenjen državam članicam oziroma njihovim nacionalnim kontaktnim točkam za vključevanje Romov. Na poziv Evropske komisije se je s projektom »Krepitev nacionalnega posvetovalnega procesa v Sloveniji z vzpostavitvijo Nacionalne platforme za Rome – SIFOROMA« prijavil tudi UN. Evropska komisija je nato poziv ponovila vsako leto. UN se je do sedaj prijavil že štirikrat in bil uspešen. V letu 2019 je UN tako izvajal tretji projekt Nacionalne platforme za Rome z naslovom »Krepitev nacionalnega posvetovalnega procesa v Sloveniji preko nadaljevanja in nadgradnje dela Nacionalne platforme za Rome – SIFOROMA3« (od 1. januarja 2019 do 31. decembra 2019)

¹⁴ Odlok o ustanovitvi Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti (Uradni list RS, št. 57/13 in 9/17); dostopno prek: [Pravni red Republike Slovenije](#) (28. februar 2020).

¹⁵ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 z dne 5. aprila 2011, COM(2011) 173 konč.

Dostopno na naslovu [EUR-Lex](#) (28. februar 2020).

¹⁶ Dostopno na naslovu [EUR-Lex](#) (28. februar 2020).

in se uspešno prijavil tudi s četrtim projektom z naslovom »Krepitev nacionalnega posvetovalnega procesa v Sloveniji preko nadaljevanja in nadgradnje dela Nacionalne platforme za Rome – SIFOROMA4«, ki se izvaja od 1. januarja 2020 do 31. decembra 2020.

Namen vseh projektov v okviru Nacionalne platforme za Rome je krepitev posvetovalnega procesa na področju socialnega vključevanja Romov preko povezovanja nacionalnih in lokalnih odločevalcev, romske skupnosti in nevladnega sektorja oziroma natančneje:

- vzpostaviti odprt in strukturiran postopek posvetovanja;
- zagotoviti priložnosti za izmenjavo izkušenj, strokovnega mnenja, znanja in dobrih praks;
- iskati sinergije med obstoječimi praksami, projekti, rešitvami s ciljem večje učinkovitosti;
- priti do konkretnih predlogov, ki bodo oblikovani skupaj in bodo podprti s strani vseh ključnih odločevalcev in institucij v dobrobit izboljšanja položaja Romov;
- predlagati konkretne ukrepe ter pripraviti smernice za naprej.

Cilj projektov pa je na dolgi rok izboljšati položaj pripadnikov romske skupnosti in njihove večje vključenosti v družbo ter izboljšati sobivanje v lokalnem okolju.

V aktivnosti Nacionalne platforme za Rome so že vseskozi vključeni vsi najrazličnejši deležniki, ki lahko vplivajo na to, da se na dolgi rok doseže zastavljeni cilj. To so npr. odločevalci na nacionalni in lokalni ravni (npr. ministrstva in vladne službe, predstavniki vlade, druge institucije, ki delujejo na nacionalni ravni, občine), različne institucije, ki delujejo v lokalnem okolju, nevladne organizacije, Svet romske skupnosti Republike Slovenije, predstavniki romske skupnosti v občinskih svetih, različne organizacije romske skupnosti (nevladne organizacije, ki jih ustanovljajo pripadniki romske skupnosti), strokovne institucije in organizacije, Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, Zagovornik načela enakosti Republike Slovenije itd.

Skozi dogodke v okviru projekta Nacionalne platforme za Rome in tudi v razpravah Pododbora za spremljanje romske tematike v Državnem zboru, ki so bile opravljene v letu 2019 in v začetku leta 2020, so nenehno prihajale na plan naslednje glavne ugotovitve, ključne teme in ovire ter koraki, ki bi jih bilo treba narediti, da bi se stanje v tistih okoljih, kjer živijo pripadniki romske skupnosti in kjer so socialno-ekonomske razmere slabe, izboljšalo:

- nujnost degetoizacije romskih naselij,
- nujnost urejanja bivanjskih razmer v romskih naseljih, kjer so razmere slabe;
- nujnost izvajanja ukrepov in aktivnosti za usvojitve znanja slovenščine (ki ni materni jezik romskega prebivalstva, je pa eden ključnih predpogojev za uspešno vključevanje otrok v šolo in uspešno zaključevanje šolanja);
- nujnost vključevanja otrok v predšolsko vzgojo (v vseh oblikah in na vse možne načine);
- zagotavljanja kakovostnega osnovnošolskega izobraževanja, ki bo prilagojeno tudi temu delu prebivalstva in katerega cilj bo pridobivanje znanja in uspešnega napredovanja, zaključevanja osnovnošolskega izobraževanja in vpisovanja v srednje šole);
- nujnost izboljšanja zdravja romskega prebivalstva, še posebej v romskih naseljih, kjer so bivanjske razmere slabe: delati na doseganju enakosti v zdravju in zdravstvenem varstvu ter izboljšati dostopnost do zdravstvenih storitev, še posebej v predšolskem in šolskem obdobju ter pri romskih ženskah;
- nujnost naslavljanja segmenta zadolževanja, tako z vidika dolgov, ki nastanejo na podlagi neplačanih obveznosti in iz naslova prekrškov kot tudi z vidika oderuštva, ki je zelo prisotno v nekaterih okoljih, še posebej v romskih naseljih, kjer so bivanjske razmere slabše in je razslojenost prebivalcev velika;
- občine opozarjajo na nujnost zagotavljanja dodatnih sredstev občinam z romskim prebivalstvom oziroma z romskimi naselji, saj imajo te občine v primerjavi z drugimi več stroškov in delovnih obveznosti;
- nujnost okrepitve individualnega dela z družinami in s tem v povezavi naslavljanje težav centrov za socialno delo, ki teh kapacitet nimajo (sploh ob vseh nalogah, ki naj bi jih skladno z veljavno zakonodajo izvajali);
- nujnost oblikovanja programov in dela z mladostniki – ti so na celi črti izpuščeni in niso vključeni v večino programov, ki so na voljo (posebej bi jih bilo treba naslavljeni kot ciljno skupino);

- vprašanje socialnih transferjev, transparentnost njihove delitve in njihove namenske rabe ter vprašanje destimulativnosti za zaposlovanje dolgotrajno brezposelnih oseb glede na majhno razliko med višino minimalne plače in denarnimi socialnimi pomočmi;
- nujnost naslavljanja slabega sobivanja z okoliškim prebivalstvom v nekaterih okoljih.

Kljub temu da je pridobivanje točnih podatkov za **analizo stanja in spremljanje ter evalviranje napredka zaradi varstva osebnih podatkov praktično nemogoče**, so se udeleženci razprav v okviru Nacionalne platforme za Rome večinoma strinjali, da imajo **strokovni delavci na terenu dovolj dober vpogled v dejansko situacijo, ki je dobra osnova za oblikovanje ukrepov**.

Udeleženci razprav so si bili večinoma enotni, da se **stanje, zlasti v najbolj ranljivih romskih naseljih na jugovzhodu države, zaostre in da se problemi kopičijo, sobivanje pa poslabšuje**. V romskih naseljih predvsem na jugovzhodu države gre večinoma za mlado prebivalstvo, katerega število narašča, saj je tam prisotna večja nataliteta, naselja pa so marsikje nelegalna, komunalno-infrastrukturno neurejena in neprimerna za dostojno bivanje. **Izredno slabo je tudi zdravstveno stanje prebivalcev teh naselij**. Glavni vir prihodkov družin, ki živijo v takšnih razmerah, so denarne socialne pomoči in otroški dodatki. De facto getoizacija še dodatno ovira pridobivanje jezikovnih in socialnih kompetenc za polno vključenost v družbo.

Na podlagi teh ugotovitev so udeleženci razprav kot enega od predpogojev za izboljšanje stanja identificirali **ureditev bivanjskih razmer**. V zvezi s tem je bilo s strani občin in njihovih združenj zelo jasno izraženo, da **občine pri tem potrebujejo finančno, strokovno in politično podporo države**.

Naslednje ključno področje, ki je bilo identificirano, je **multidisciplinarna obravnava in spremljanje družin v najbolj ranljivih okoljih od rojstva otrok naprej**. Pogoji za to so zadostni človeški viri (kadrovska pokritost na pristojnih institucijah), usposobljenost za delo z romsko populacijo oziroma z ranljivimi skupinami in poznavanje problematike na strani vodstev vseh ključnih pristojnih institucij, ki temu primerno organizira delo in porabo virov (vzgoja in izobraževanje, socialno delo, zdravje, policija, pravosodje itd.).

Predšolsko obdobje je ključno za usvojitve slovenskega jezika in temeljnih socialnih veščin, potrebnih za uspešno vključitev v šolo. Prav tako je **to obdobje ključno za vključenost v programe zdravstvenega varstva in za razvoj odgovornega odnosa za lastno zdravje**. Iz teh razlogov so udeleženci razprav predlagali, da bi bilo potrebno razvijati **medresorsko sodelovanje na državni ravni, ki podpira celovite programe podpore romskim otrokom** (in njihovim družinam) **že v predšolskem obdobju in medresorsko sodelovanje na lokalni ravni predvsem pri implementaciji programov**, ki so oziroma bodo na voljo, oziroma tako pri preventivnem kot interventnem ukrepanju. Vsi udeleženci razprav so se strinjali, da so lahko uspešni le celoviti, multidisciplinarni pristopi za obravnavanje družin. V tem smislu je **potrebno vzpostaviti in vzdrževati multidisciplinarno sodelovanje ali okrepiti že obstoječe oblike sodelovanja tako na državni kot na lokalni ravni**.

Udeleženci razprav so kot ključen vzvod za večji uspeh pri doseganju večjega učinka ukrepov identificirali **nujnost vključevanja romske skupnosti v snovanje in izvajanje ukrepov**.

Za celovito in učinkovitejše naslavljanje izzivov so udeleženci razprav ocenili, da bi bilo potrebno **kombinirati tako t.i. »mehke« ukrepe (preventiva, ozaveščanje, izobraževanje itd.) kot tudi t.i. »trde« ukrepe** (ki imajo finančne in druge posledice). Udeleženci razprav so predlagali, da se s tem namenom **razvijejo učinkovitejši načini za funkcionalno rabo denarne socialne pomoči in otroških dodatkov**, prav tako pa **naslovi problem zadolženosti v romskih naseljih** – tako tisto iz naslovov prekrškov (ki delujejo nestimulativno na motivacijo za zaposlitev) kot nelegalnega izposojanja z oderuški obrestmi znotraj naselij.

Ključni presečni cilji, ki so jih identificirali udeleženci razprav in ki se nanašajo na več tematskih področij, so:

- zagotavljati enako institucionalno obravnavo in doslednost pri izvrševanju vseh predpisov in sankcij ter poenotenje načina in pristopov dela vseh institucij (npr. CSD-jev, tožilstva, sodišč ipd.); v zvezi s tem so bili predlagani naslednji ukrepi:
 - zagotovitev potrebnih kadrov s kompetencami za delo z romskimi družinami v vseh pristojnih institucijah oziroma kadrovska okrepitev institucij, ki imajo zaradi specifik romske populacije večji obseg dela v primerjavi z večinsko populacijo (zlasti CSD, pa tudi zdravstvo, občine, policija itd.);
 - ozaveščanje vodstvenih delavcev (zdravstvo, socialno delo, vzgoja in izobraževanje) za dosledno ukrepanje v skladu s pristojnostmi in odgovornostmi v primeru zlorab;
 - zagotovitev ustreznih varnih namestitvenih zmogljivosti (npr. okrepitev števil materinskih domov, varnih hiš ipd.);
 - nabor učinkovitih sankcij za spremembo vedenj: npr. funkcionalna raba denarne socialne pomoči in otroških dodatkov, pri čemer je potrebno uvesti sistemsko podprto razporejanje in izplačevanje denarne socialne pomoči, ki se izplačuje kot funkcionalna DSP;
- v primerih suma na zanemarjanje otrok to dosledno prijavljati pristojnim institucijam;
- pomembnost poznavanja terena pri oblikovanju politik;
- medresorsko povezovanje na nacionalni ravni z opredeljenim koordinatorjem, ki bo imel strokovne, kadrovske in vodstvene (ter politične) kapacitete za celovitejše spremljanje in koordiniranje;
- multidisciplinarni timi na lokalni ravni za strateško, preventivno in interventno delovanje;
- proaktivno sodelovanje romske skupnosti pri snovanju in izvajanju ukrepov;
- ozaveščanje romskega in večinskega prebivalstva za zmanjševanje predsodkov in preprečevanje diskriminacije;
- opolnomočenje žensk;
- promocija pozitivnih zgodb in dobrih praks (pozitivni zgledi za doseganje sprememb);
- zagotoviti dodatna sredstva za občine z romskim prebivalstvom;
- spodbujanje usposabljanja in zaposlovanja Romov znotraj pristojnih institucij (ministrstva, centri za socialno delo, zdravstvo idr.);
- razvoj kompetenc strokovnih delavcev z multidisciplinarnim pristopom (npr. seminarja za razvoj kulturnih kompetenc se udeležijo predstavniki socialnega varstva, zdravstvenega varstva, policije, vzgoje in izobraževanja, zavodov za zaposlovanje itd. za optimalno izmenjavo uvidov in izkušenj ter krepitev medresorskih in multidisciplinarnih pristopov).

Trenutno je še vedno v veljavi NPUR 2017–2021, vendar pa je UN kot koordinator priprave izvedel vrsto aktivnosti za potrebe priprave novega nacionalnega programa ukrepov za obdobje 2021–2030. Med te sodijo tudi zgoraj opisani več deležniški dogodki, ki so potekali v okviru projekta SIFOROMA3 in preko katerih so bili identificirani tako ključni izzivi kot ključni presečni cilji. Ker pa je pri pripravi novega programskega dokumenta pomembna tudi in zlasti aktivna vključenost pristojnih ministrstev, je UN že avgusta 2019 pristojne resorje, ki pokrivajo najpomembnejša vsebinska področja vzgoje in izobraževanja, zaposlovanja, zdravja, urejanja bivanjskih razmer ter prostorsko ureditev, ohranjanje kulture in jezika romske skupnosti ter naslavljanje varnostnih izzivov in preprečevanje predsodkov in diskriminacije, pozval, da opravijo premislek in mu posredujejo svoja stališča glede načrtovanih vsebin, ki bi jih bilo treba vključiti v nov programski dokument za obdobje 2021–2030.

UN je na 2. seji vladne komisije (ki je potekala 17. decembra 2019) vse prisotne, med njimi predstavnike ključnih ministrstev, seznanil z rezultati izvedenih aktivnosti v okviru projekta SIFOROMA3 in dosedanjimi aktivnostmi UN ter pristojnih ministrstev v zvezi s pripravo novega programa ukrepov za obdobje 2021–2030. Komisija je na seji potrdila časovnico za pripravo novega dokumenta in pozvala vsa pristojna ministrstva, da skladno s pozivom UN, ki ga bo ta pripravil do konca decembra 2019, pripravijo podlage in predloge strateških ciljev, ciljev in ukrepov, izhajajoč iz ugotovitev in predlogov, ki so bili podani v okviru dosedanjih razprav projektov SIFOROMA. UN je dne 20. decembra 2019 na vse pristojne organe naslovil poziv za posredovanje pisnih prispevkov za pripravo novega programa ukrepov za obdobje 2021–2030 (rok za posredovanje prispevkov je bil 31. januar 2020). Temu pozivu je priložil zgoraj evidentirane ključne izzive, vsa poročila s preteklih dogodkov, ki so potekali v okviru projekta SIFOROMA2 in SIFOROMA3 in so naslavljali ključna področja ukrepanja: vzgojo in

izobraževanje, zaposlovanje, socialno varstvo, prezgodnje in prisilne poroke, urejanje bivanjskih razmer ter zdravstveno stanje pripadnikov romske skupnosti, pa tudi evalvacijo NPUR 2017–2021, ki jo je pripravil Mirovni inštitut. UN je pristojne resorje pozval, da gradiva in ugotovitve proučijo ter temu ustrezno pošljejo predloge ukrepov, ki bodo vključeni v nov program ukrepov za obdobje 2021–2030.

UN je s 1. januarjem 2020 začel z izvajanjem projekta *Krepitev nacionalnega posvetovalnega procesa v Sloveniji preko nadaljevanja in nadgradnje dela Nacionalne platforme za Rome – SIFOROMA4*, v sklopu katerega bodo nekatere aktivnosti tega projekta usmerjene tudi v pripravo NPUR 2021–2030, vendar zaradi svoje narave dela (več deležniški dogodki – delavnice) zaradi situacije z virusom SARS-CoV-2 zaenkrat še niso bili izvedeni.

Z ustanovitvijo Delovne skupine za obravnavo romske problematike dne 16. julija 2020 bo spremljanje uresničevanja programa ukrepov iz 6. člena ZRomS-1 izvajalo to delovno telo vlade.

Priloge poročila:

- priloga 1: tabela – pregled uresničevanja NPUR 2017–2021 v letu 2019;
- priloga 2: tabela – pregled sofinanciranja na področju romske skupnosti po ministrstvih in vladnih službah ter letih;
- priloga 3: tabela – pregled glede sprejetih podrobnih področnih programov in ukrepov po občinah, kjer živijo Romi.

6. SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

APZ	Aktivna politika zaposlovanja
ARRS	Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
DZ	Družinski zakonik
CIP	Center za izobraževanje v pravosodju
CRP	ciljni raziskovalni program
CSD	Center za socialno delo
CŠOD	Center šolskih in obšolskih dejavnosti
DGD	Dokumentacija za gradbeno dovoljenje
DPN	Državni prostorski načrt
DRSI	Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo
DZ	Družinski zakonik
EPEKA	Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobraževalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje
EU	Evropska unija
GSV	Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije
INV	Inštitut za narodnostna vprašanja
IP	Investicijski program
JAK	Javna agencija za knjigo Republike Slovenije
JMSS Maribor	Javni mestni stanovanjski sklad Maribor
JR	javni razpis
Komisija	Komisija Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti
KZ-1	Kazenski zakonik
LAS	lokalna akcijska skupina
LU	Ljudska univerza
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MDS	Medresorska delovna skupina za reševanje prostorske problematike Romov
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MJU	Ministrstvo za javno upravo
MK	Ministrstvo za kulturo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
MO	Mestna občina
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MORS	Ministrstvo za obrambo
MZ	Ministrstvo za zdravje
MZI	Ministrstvo za infrastrukturo
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
NPK	Nacionalna poklicna kvalifikacija
NRP	Načrt razvojnih programov
NPUR	Nacionalni program ukrepov za Rome
NVO	Nevladna organizacija
OPN	Občinski prostorski načrt
OPPN	Občinski podrobni prostorski načrt
OŠ	osnovna šola
PU	policijska uprava
PUMo	Projektno učenje mlajših odraslih
PZI	Projekt za izvedbo
RTV SLO	Radiotelevizija Slovenija
SKZGRS	Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije
SLR	strategija lokalnega razvoja
SOS	Skupnost občin Slovenije
SRSRS	Svet romske skupnosti Republike Slovenije
SSRS	Stanovanjski sklad Republike Slovenije
SŠ	srednja šola
SZ-1	Stanovanjski zakon

SVRK	Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in kohezijsko politiko
SVZ	Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo
UKOM	Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje
UN	Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti
VNC	večnamenski center
VNRC	večnamenski romski center
ZFO-1	Zakon o financiranju občin
ZKnj-1	Zakon o knjižničarstvu
ZMed	Zakon o medijih
ZMOS	Zveza mestnih občin Slovenije
ZOS	Zveza občin Slovenije
ZRomS-1	Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji
ZRSŠ	Zavod Republike Slovenije za šolstvo
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
ZRTVS-1	Zakon o Radioteleviziji Slovenija
ZŠtip-1	Zakon o štipendiranju
ZUTD	Zakon o urejanju trga dela
ZVarD	Zakon o varstvu pred diskriminacijo
ZVrt	Zakon o vrtcih
ZZVZZ	Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju
ZZZDR	Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih
ZZZS	Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije